

HISTORIE

SOLRØD STRANDS GRUNDEJERFORENING FØRSTE 75 ÅR 1917-1992

INDHOLD

[Forord](#)

[Verden og Solrød i 1917](#)

[Solrød og verden i 1992](#)

[Det første år i en ny bys historie](#)

[Den spredte sommerhusbosætning blev grundlaget for helårsbyen](#)

[Debatter om veje, den kollektive trafik og forurening af drikke- og badevand](#)

[Anekdoter om livet ved Solrød Strand: Første byggerier, besværlig transport](#)

[Anekdoter om livet ved Solrød Strand: Vand til transport og forbrug](#)

[Formændene og deres aktiviteter – Solrødiader, livredning, skattekroner](#)

[Planlægningen af Køge Bugt området](#)

[Fra Røde Orm til røde S-tog](#)

[Køge Bugt Allé var en drøm der blev til virkelighed](#)

[Solrød Center - Det grønne center til den grønne strandvej](#)

[Den gamle byplanvedtægt, ny lokalplan og slaget om vejudlægsdeklarationerne](#)

[Naturen omkring os - Stranden og Trylleskoven](#)

[Naturen omkring os - Staunings Ø](#)

[Naturen omkring os - Karlstrup Mose](#)

[Naturen omkring os - er også et kæmpemæssigt hul i jorden](#)

[Miljø i bredeste forstand](#)

[Sport og fritidsliv ved Solrød Strand](#)

[Kulturpolitik, byrådspolitik og grundejerforeningspolitik](#)

[Fremtiden: Bestyrelsens kommende opgaver, og hvor nogle af dem er placeret](#)

Forord

"Det er rammerne om vores liv, vi gerne vil gøre bedre", stod der som overskrift til en artikel i et nummer af "Strandsiden", Solrød Strands Grundejerforenings medlemsblad.

Det var også derfor, der den 21. juli 1917 blev dannet en grundejerforening ved Solrød Strand. Det er vigtigt at huske, at det netop er rammerne, det overordnede syn på sagerne og ikke særinteresser, detaljer og nabostridigheder, der har været det bærende i foreningens virke.

I forbindelse med foreningens 75 års jubilæum 1992 udgav vi en lille bog, et festskrift, med en historisk gennemgang af foreningens første 75 leveår. Det er dette festskrift, der i al væsentlighed er grundlaget for denne historiske gennemgang

Det er bestyrelsen magtpåliggende at understrege, at de resultater, som grundejerforeningen har nået gennem år og dag, kun har været mulige, fordi Solrød kommune, Roskilde amtskommune og andre offentlige myndigheder, har været indstillet på at indgå i en dialog - og fra tid til anden har givet Solrød Strands Grundejerforening ret. Bestyrelsen håber, at dette gode samspil kan fortsætte. Vi vil bestræbe os på at være en værdig samarbejdspartner.

Det havde ikke været muligt at beskrive de historiske afsnit uden hjælp fra lokalhistorisk arkiv på Solrød Bibliotek og enestående hjælpsomhed fra personalet og enkeltpersoner med tilknytning til lokalhistorisk forening.

1992

På bestyrelsens vegne

Kurt Poder

Formand

Verden og Solrød i 1917

Året er 1917. Den første verdenskrig går ind i sidste fase. Trods krigen har dansk erhvervsliv gode kår, og det er paradoksalt, at Tyskland, trods eksportforbud, efterhånden aftager næsten halvdelen af den danske eksport.

Mange af de tjente penge omsættes i jordkøb, der blandt andet lægger grunden til sommerhusområderne langs Kattegat og Køge Bugt.

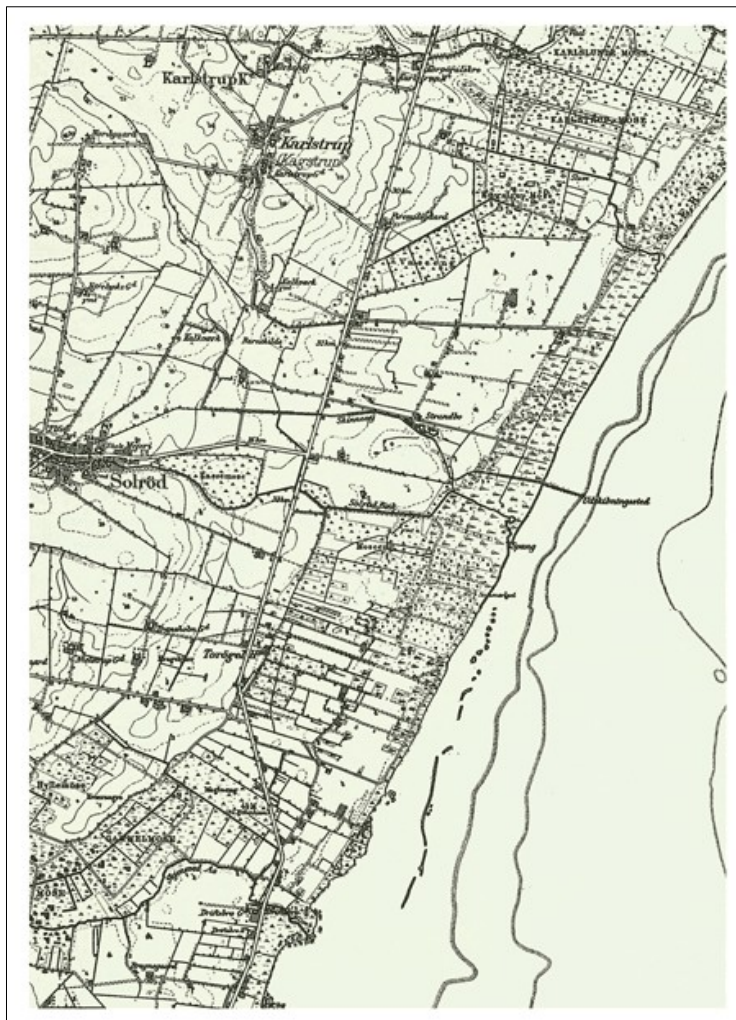
Selvom statens indtægter stiger i takt med folks voksende indtjening, stiger statens udgifter hurtigere. Skatterne stiger og beslaglægger i 1917 den svimlende størrelse af 10% af borgernes indtægter.

Så sent som i 1916 er arbejdsløsheden helt nede på 5%. Det ændrer sig dog i 1917, hvor den uindskrænkede ubådskrig medfører varremangel og rationering og dermed stigende arbejdsløshed.

Den 1. april 1917 bliver brød og mel rationeret. Da både korn og kartoffelhøst samtidig slår fejl er den helt gal. Regeringen forbyder produktion af akvavit og indfører spiritusafgift. Brændsel bliver også en mangelvare, da kul og koks ikke indføres. Der kommer gang i tørve og brunkulsindvinding, og for at spare forbyder man endog at brænde Skt. Hans blus.

De vestindiske øer sælges i 1917 til USA. Med 1 bil pr. 500 indbyggere står Danmark på tærsklen til motoriseringens tidsalder. Den sidste hest omnibus kører i juli 1917 sin sidste tur fra Højbro Plads til Sølvtorvet.

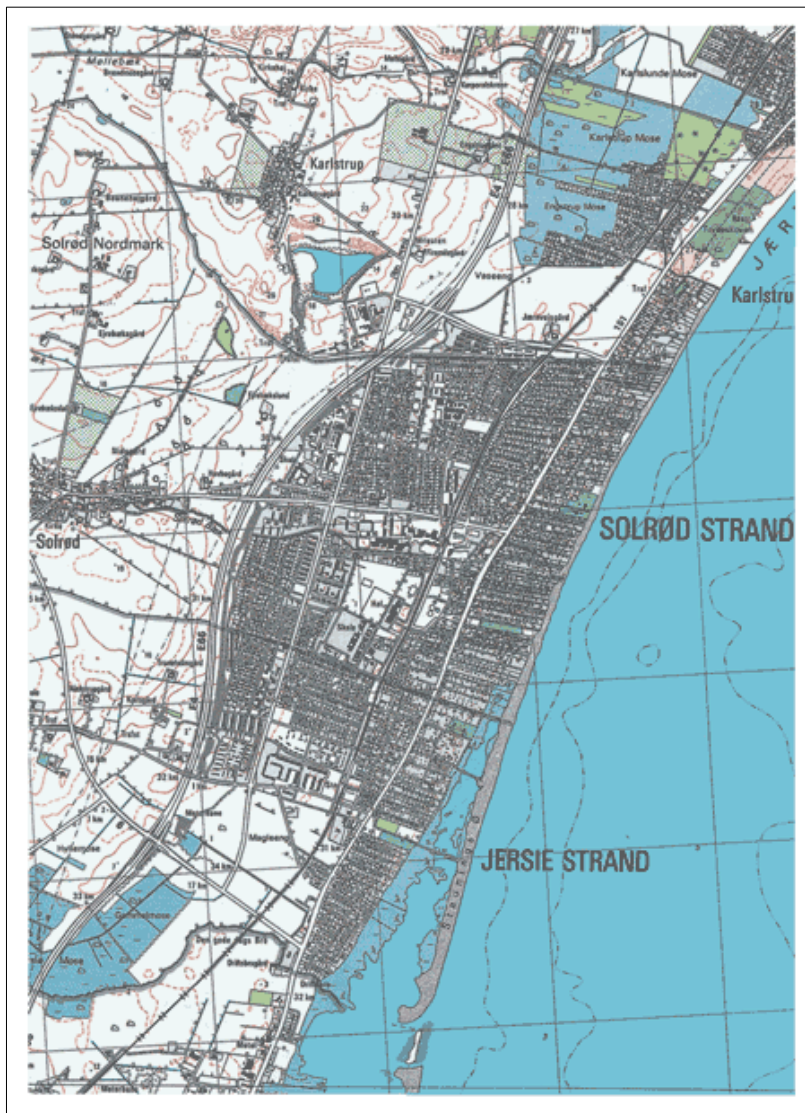
I Rusland bliver Zaren styrtet og bolsjevikkerne overtager magten. Et helt nyt verdensbillede tegner sig. I sognekommunen Havdrup-Solrød bor der knap 2000 indbyggere, og ved stranden er en lille sommerhuskoloni vokset frem. Solrød Strands Grundejerforening bliver stiftet.

Solrød og Verden i 1992

Året er 1992. I næsten halvtreds år har der været fred i Europa. Berlinmuren - det mest forhadte symbol på ufrihed falder på tærsklen til 90'erne. Øst og Vesttyskland bliver forenet i 1991, og den Sovjetunion, der så dagens lys i 1917, bliver opløst knap 75 år senere. Jugoslavien falder fra hinanden, og i Sarajevo, hvor 1. verdenskrig udsprang, raser borgerkrigen.

Tolv europæiske lande, heriblandt Danmark, er medlemmer af EF, og yderligere fem er på vej ind. Men den 2. juni 1992 siger Danmarks befolkning nej til en udvidet økonomisk og politisk union. En historisk beslutning, som med et placerer Danmark på Europakortet i en ny og vanskelig position. Som et tegn på at Danmark nok skal klare sig i konkurrencen bliver fodboldlandsholdet den 26. juni europamester.

Økonomisk, teknisk og socialt har Danmark gennemgået en udvikling i de sidste femoghalvfjerds år, som er enestående i historisk lys. I talrige undersøgelser fremtræder Danmark som et af de bedste lande på jorden målt efter samlet levestandard og livskvalitet.

Alligevel er arbejdsløsheden på 12-15 procent eller omkring 300.000 arbejdsløse. Skatetrykket er mere end fem gange så højt som i 1917. Verdens befolkning er steget fra ca. 1,7 mia. i 1917 til over fem mia. i 1992. I Solrød kommune bor der nu 20.000 indbyggere. Den lille sommerhuskoloni er blevet et smukt og velfungerende moderne bysamfund.

Danmark er selvforsynende med olie og naturgas. Energiforbruget er steget med 900 procent siden 1917, og energikrise overgår af forureningskrise. 1 bil pr. 3,5 indbygger bi-

drager hertil. Beskyttelse af naturen og fornuftig husholdning med vort fælles miljø og fælles ressourcer bliver nødvendigvis verdens og Danmarks mærkesag. Og i al beskedenhed også Solrød Strands Grundejerforenings mærkesag.

Det første år i en ny bys historie

Det var en lille gruppe på fem mennesker, der i sommeren 1917 tog initiativet til oprettelsen af Solrød Strands Grundejerforening, og som kom til at udgøre foreningens første bestyrelse. De fem igangsættere var fabrikant Carl F. Jensen, gårdejer Hans Chr. Hansen, sognefoged Hans P. Larsen, overretssagfører M. Tinglef og sagfører H. Sattrup.

Således indleder Bent Skar, foreningens formand fra 1971-1988 sin historie om foreningens første 50 år i jubilæumsskriftet "Fra sommerland til bysamfund". Og Bent Skar fortsætter sin beskrivelse, som på de følgende sider gengives i uddrag.

Ifølge den dertil autoriserede forhandlingsprotokol, der på et gammelt regnskabsoverslag figurerer med en udgift på 4,25 kr. blev det stiftende møde holdt i den nu for længst nedlagte Groots Afholdsrestauration. Referatet giver derimod ingen oplysning om antallet af tilstedeværende beboere eller om medlemstilslutningen i stiftelsesåret. På det punkt finder man dog en del støtte i en undersøgelse foretaget 25 år senere, som fortæller om 16 indmeldelser på blanketter dateret juli 1917. En maskinskrevet liste fra august samme år opgør medlemstallet til 70 grundejere.

En lille pikant omstændighed ved den første generalforsamling er, at der åbenbart ikke har været nogen videre diskussion om foreningens dannelse, om bestyrelsesvalget eller om vedtægterne, der dog blandt andet indeholdt en formålsparagraf. Først da disse tre punkter på dagsordenen var afviklet, begyndte debatten:

"Efter fabrikant Jensen havde opfordret Forsamlingen til at udtale sig, opstod Diskussion om Foreningens Formaal. Det væsentlige Resultat blev Ønsket om Gennemførelse og Istandsættelse af Strandvejen og Parcelvejen samt Anlæg af en Bro over Aaen..."

Det var altså initiativtagerne, der kom til at udgøre den første bestyrelse, og den blev på et møde umiddelbart efter generalforsamlingen konstitueret med fabrikant Carl F. Jensen som formand, Hans Chr. Hansen som næstformand og sognefoged Larsen som særlig; delegeret for ordning af vejspørgsmålet. Overretssagfører Tinglef blev "sekretær og hovedkasserer", og endelig blev lærer Jensen, Højelse, valgt til revisor.

Denne bestyrelse fungerede på det grundlag, der var nedfældet i de første vedtægters formålsparagraf

"... at varetage Medlemmernes fælles Interesser saavel overfor private som over for det offentlige, samt iøvrigt i enhver Henseende at virke for en god Udvikling af Bebyggelses- og Forbindelsesforholdene."

Sådan så man altså på det allerede for 50 år siden. Formålsparagraffen er ikke blevet ændret i de 50 år.

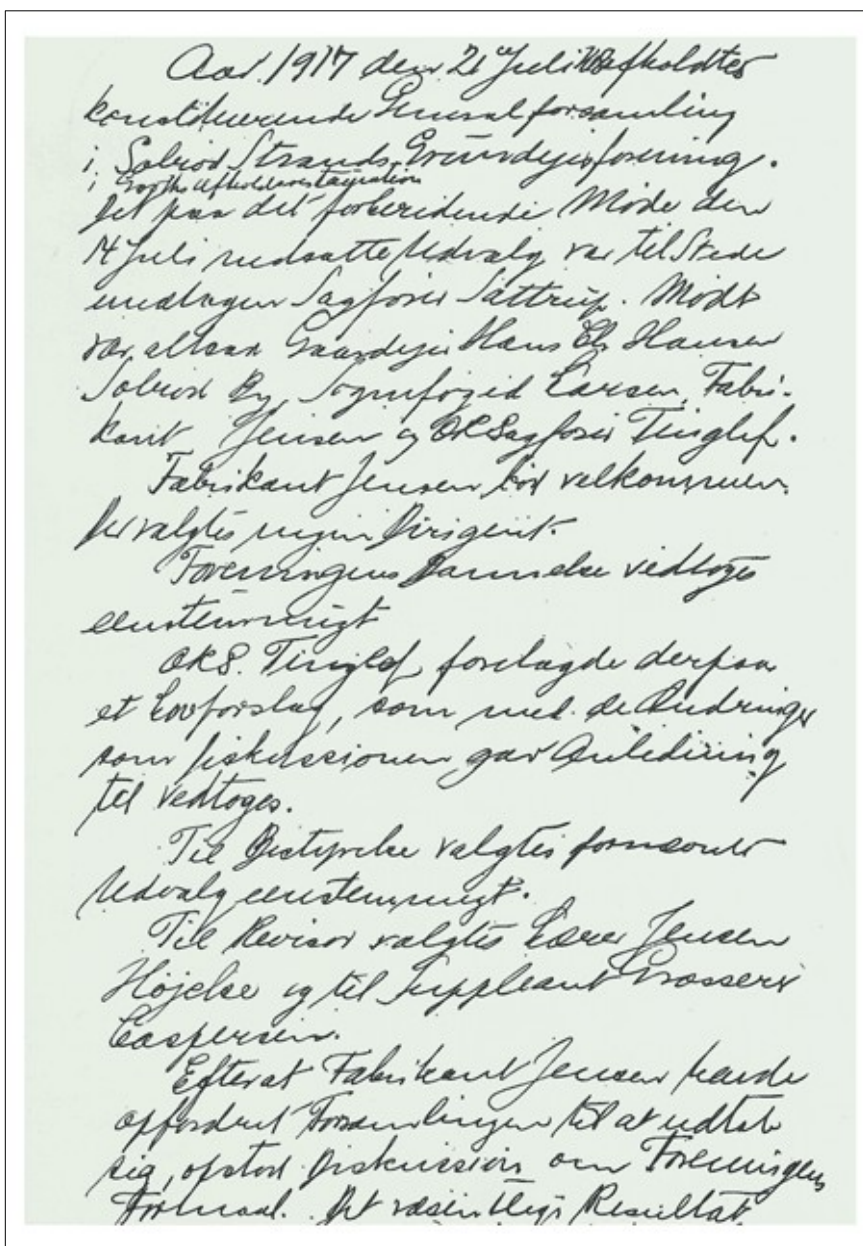
Af de øvrige lovparagraffer fremgår det, at kontingentet er 3 kroner om året, - og at medlemmer, der optages efter den 15. august 1917, betaler et indskud på 2 kroner.

Det er også foreningens første vedtægter, der grundlægger den tradition, at både faste beboere og sommerbeboere skal være repræsenteret i bestyrelsen.

Endelig er der en paragraf, som ikke er trådt i kraft: "Saafremt Medlemsantallet maatte synke ned under 20, eller Foreningens Virksomhed af en eller anden Grund maatte vise sig overflødig, har Bestyrelsen at sammenkalde en Generalforsamling til eventuel Beslutning om Foreningens Opløsning..."

Det er vel foreningens daværende forholdsvis ringe omfang, der gør at protokollaternes oplysninger om virksomheden i den første tid er sparsomme.

Billedet: Den første side i Grundejerforeningens første forhandlingsprotokol.

Fra et bestyrelsesmøde i august 1917 oplyses ikke stort andet, end at man vedtog at fortsætte arbejdet med Markvejens gennemførelse og at indkalde til et møde for at få bestemt dens beliggenhed og dens bredde.

Lidt mere stof er der i et følgende møde i juli 1918, hvor formanden "afgav Beretning om de Møder, der havde været i Anledning af Jernbanen og Gl. Køgevej m.m.". Noget kunne tyde på, - men det siges ikke direkte - at der på det tidspunkt har været planer om at gennemføre Gl. Køgevej som en hovedfærdselsåre langs Køge Bugt:

Og så gik det første år. Den 27. juli 1918 blev der holdt generalforsamling med "Beretning om Jernbane- og Vejsagen og de Møder, der havde været afholdt i den Anledning". Tre af foreningens stiftere, Sattrup, Hans P. Larsen og Tinglef, var efter lodtrækning på valg, men alle blev genvalgt som en påskønnelse for den ildhu, hvormed de i stiftelsesåret havde passet og plejet den nye forening.

Mødet varede halvanden time og sluttede med to resolutioner. I den ene opfordredes brandpolitiet til at påse, at brandpolitiloven overholdes. I den anden anmodes bestyrelsen om at rette en henvendelse til politimesteren om, at der ikke bades uden badedragt...

Den spredte sommerhusbosætning blev grundlaget for helårsbyen

Historien om Solrød Strands Grundejerforening er historien om, hvordan et lille samfund på oprindeligt et halvt hundrede nybyggere etablerer sig som en drivende kraft i en udvikling, der hen over et halvt århundrede bliver grundlaget for en nogenlunde sammenhængende bydannelse i et af de første områder i landet, som man har forsøgt at styre ind i en helhedsbetonet planmæssighed. Det er historien om, hvordan en foreningsbestyrelse i mangel af interesserede højere myndigheder kommer til at fungere som en slags selvbestaltet lokalt sogneråd, der i årevis - og på ægte demokratisk vis - fastlægger de ydre rammer for livsudfoldelsen: Vejføringer, bebyggelsesgrad, oprettelse af servicefunktioner som vandforsyning, elforsyning, renovation og mange andre ting, som i senere tider mere naturligt sorterer under den egentlige offentlige styrelse. Og det er måske mere end noget andet historien om badestranden som det fælles samlingspunkt - og bevarelsen af dens friskhed som det fælles midtpunkt for hovedparten af de bestræbelser, beboerne, har lagt for dagen.

Det er interessant at følge, hvorledes skiftende grundejerbestyrelser under skiftende vilkår har fulgt udviklingen op gennem årene. Blot et par eksempler: Allerede i 1921 gik man ind for, at den da planlagte hovedvej blev ført bag om den eksisterende bebyggelse og ikke tværs over grundene langs stranden. Allerede i 1924 rejste grundejerne kloakerings-spørgsmålet i forbindelse med den forurenede Solrød Bæk.

I 1926 tog man det første initiativ til en fællesrepræsentation for grundejerne ved Køge Bugt, en tanke som dog først blev til virkelighed en halv snes år senere. I 1928 indledtes et samarbejde med Landsforeningen Bedre Byggeskik for at sikre en fornuftig og harmonisk:

bebyggelse i strandområdet. Og i 1929 opfordrede grundejerforeningen sognerådet til at udarbejde et forslag til en byggevedtægt. Forslaget forelå først fem år senere og vakte for øvrigt vild opstandelse blandt beboerne med sit krav om vejbredder på fra 12 til 20 meter...

Det har ellers haft sine vanskeligheder med at befærde dette landskab, og foreningen havde da også som en af sine første hovedopgaver at sørge for anlæg af en bro over Solrød bæk, og som nogle af de senere opgaver at få en nogenlunde tålelig bilbefordring mellem Solrød og Tåstrup på den eneste regulære landevej, som forbandt stranden med København. I selve strandområdet blev de få vejes udstrækning - nogle af dem var ikke stort andet end hjulspor - i 1922 opgjort til tre kilometers længde, hvilket efter mødereferaternes omfang endda tyder på at have været et enormt trafiknet at administrere, finansiere og vedligeholde. Men det måtte jo til, blandt andet for at man kunne få rutebilen til at køre i en sløjfe ned omkring stranden med post og passagerer. I foreningens tiende leveår var stranden så tæt bebygget, at man måtte tænke på yderligere forbedringer af forbindelserne, og der blev sendt en ansøgning til trafikministeriet om vejfundsbidrag til en bro, der var så bred, at rutebilerne også kunne betjene den sydlige del af stranden.

Men hverken til dette eller til forbedrede vejbelægninger kunne der ydes tilskud. Sagen lå stille indtil 1930, da den nye vejbro endelig blev opført, - hvorefter trafikforbindelserne var lige ved at gå helt i stå. Det skyldtes, at grundejerforeningen krævede afgift for ruten for bilkørslen over broen og derved kom i et temmelig alvorligt modsætningsforhold til vognmændene. Efter et års forløb blev der sluttet forlig, rutebilejerne betalte den forlangte afgift, og til gengæld indstillede bestyrelsen sine diskret ventilerede trusler om at udstede forbud mod tung trafik over den skrøbelige bro.

De beskedne midler, der lå i grundejerforeningens vejkasse, fremkaldte med hyppige mellemrum i de første år ønsker om at få nogle af de vigtigste veje gjort offentlige, så kommunen fik vedligeholdelsespligten. Det lykkedes i 1921 med den nuværende Østre og Vestre Strandvej og syv år senere med Mosevej, men med den offentlige vedligeholdelse var det ikke stort bevendt. I hvert fald noteres det i 1929 med let ironi, at sognerådet kun vil give en skærv - hvilket skal oversættes til, at der ydes et tilskud til en overfladebehandling med skærver af Mosevejen.

Optegnelserne tyder i øvrigt på, at netop denne vejkasses til tider tungt belastede økonomi var en af de første årsager til, at "sognet" - hvis tyngdepunkt jo dengang naturligt lå et langt stykke inde i landet - så småt begyndte at lade sig drage ind i strandens udvikling. Først med en vis modstræbende interesse, siden med stigende forståelse for landliggernes ønsker og behov. Befæstelsen af det nære samarbejde mellem sogneråd og grundejerbestyrelse kan vist dateres til 1931, da sognerådsformanden, Poul Larsen, for første gang deltog i en generalforsamling ved stranden. Med ham grundlagdes en tradition, som i perioder endog var så vel udbygget, at råd og bestyrelse kunne holde møder sammen og træffe fælles beslutninger.

Debatter om vejene og den kollektive trafik

- og den tiltagende forurening af drikke- og badevand

Gl. Køge Landevej i 1925

Men Hvordan gik det så med de gennemgående trafiklinier, dem der skulle forbinde sommerlandet med hovedstaden og købstæderne, Ja, det kan næsten virke komisk, at bestyrelsen allerede i stiftelsesåret deltog i en række forberedende møder med henblik på at etablere en jernbane langs Køge Bugt, og at det blev den samme bestyrelse, som fire år senere afslog at yde økonomisk bidrag til en plan om at føre Gl. Køgevej igennem som hovedvej fra København mod syd. I 1926, refererer protokollen, betragter man nærmest jernbaneprojektet som opgivet og hovedsvejsplanerne som stillet i bero, og den bedømmelse viste sig at være holdbar.

Hovedvejsspørgsmålet dukker først op igen tre år senere, da foreningen og sognerådet nedsætter et fælles udvalg til at fastlægge linjeføringen og fordelingen af udgifterne. Et forlig året efter går uofficielt ud på, at grundejerne skal betale en tredjedel af de kommunale udgifter ved det store vejanlæg, og at vejen skal gå bag om de eksisterende bebyggelser. Det endte dog med, at hovedvejen ved færdiggørelsen i første halvdel af 1930'erne næsten udelukkende blev offentligt finansieret, og fra den tid blev det grundejerforeningens fornemste indsats at virke som den pressionsgruppe, der provokerede myndighederne til stadige forbedringer.

Mens Statsbanernes busbetjening op gennem årene uafslædig har bestyrelsen "på nakken" i form af krav om læskure, bedre gennemgående forbindelser og nummerering af stoppestederne eller protester mod takstforhøjelser, så dukker jernbanespørgsmålet først frem igen i optegnelserne i løbet af 1940, da bestyrelsen protesterer mod planerne om en S-bane ved bugten.

Badeliv 1992

Det lyder jo mærkeligt, men strandbeboernes protest kan med lidt god vilje måske kædes sammen med det krav, de rejste året efter: At der blev udarbejdet en sammenhængende byplan for strandområdet, som kunne regulere udviklingen og bevare området som rent beboelsesområde.

Ud over trafiksagerne, som jo har beskæftiget skiftende bestyrelser gennem alle årene, har der været et utal af små og store sager. Således kom

det første forslag om at få elektrificeret nybyggerlandet i 1923 og det næste, i 1924, om at få en fornuftig renovationsordning med en lokal vognmand, - og det næste igen, som består i at få en brandslukningsaftale med det nærmestliggende redningskorps det tempo, hvori de fælles behov meldte sig.

Det må dog siges, at tempoet var det forholdsvis magelige, som hørte med til "den gamle tingenes orden". Grundejerforeningen var tæt ved sin 20 års fødselsdag, da den fik en af sine store mærkesager ført igennem: Oprettelsen af Solrød Strands Vandværk.

En anden af de store mærkesager, kloakeringssagen, er som antydnet også blevet ført roligt og konsekvent igennem fra 1924 og frem til jubilæumsåret i 1967.

Det var Solrød Bæk, der plagede beboerne, først med sit irregulære løb og siden med den voldsomme forurening. Der blev i det første tiår foretaget adskillige forgæves reguleringer, først og fremmest af udløbet, som selv kraftige nedrammede pæle ikke kunne holde på plads. I begyndelsen af 1930'erne blev det spildevandsudtømmingen, som voldte de største problemer, og som i 1934 førte til en fællesudtalelse fra grundejerne ved Solrød og Jersie Strand med krav om et forbud mod at lede spildevand ud i Køge Bugt.

Men løsningerne lod vente på sig. På fællesmødet i 1928 med sognerådet fik grundejerforeningen ingen afklaring af sagen. En plan i 1942 om et rensningsanlæg ved bækken førte heller ikke til noget. Samme år lød de første kredslægeadvarsler om, at et badeforbud i nærheden af bækudløbet kunne blive nødvendigt, og man fik konstateret, at den største forureningskilde var mejeriet i Solrød by. Dets bestyrelse lovede at deltage i udgifterne til et rensningsanlæg, men efter flere udsættelser kom der så meddelelse fra andelsmejeriets generalforsamling om, at man havde vedtaget at stille sagen i bero.

Man fornemmer temperaturen i den reaktion, hvormed grundejerforeningen kort efter modtog en henvendelse fra mejeriet om støtte til at få etableret et monopol på mælkesalget ved stranden.

Det var først i 1958, at grundejerforeningen fik fremkaldt den første kendelse, der stillede en kloakering op som den eneste mulighed for at forhindre forurening af vandløb og badevand, og som pålagde kommunen inden et år at fremkomme med et kloakprojekt.

Nogle anekdoter om livet ved Solrød Strand

De første byggerier og den besværlige transport

En ting er, hvad de skiftende bestyrelser har bedrevet gennem tiderne for at forbedre forholdene for medlemmerne. Noget andet er, hvordan beboerne selv har oplevet deres hverdag i sommerlandet for 50-75 år siden.

Det har bestyrelsen bedt byrådsmedlem og lokalhistorikeren Karl-Johan Rubæk om at samle nogle anekdoter om. Og havde der været mere plads, er der ingen tvivl om, at den var blevet udfyldt. Der er mange historier om dengang.

"Kom man for et halvt århundrede siden til Solrød "Jerne", mødte øjet et bølgende terræn begroet med lyng, lyng og atter lyng. Det var et øde, men fredfyldt sted, hvor man en sjælden gang kunne møde en mand, der gik og "skurede" lyng til at tænde op med i ovn eller komfur, eller man mødte en gammel kone, der skulle ud og flytte sine får, der stod tøjret i strandkanten, som var bevokset med marehalm og vildgræs. Det kunne også ske, at man mødte en fremmed person, som af en eller anden grund ikke holdt af at møde politiet på landevejen, men foretrak at lægge vejen over de øde strandarealer."

- Sådan skrev lokalhistoriker H. Birkegaard i 1949 i Havdrup-Solrød Sognebog om Solrød Jerne, strandarealet, der senere blev til ferieområde og nu til sidst til boligområde.

Der var tale om meget sandede arealer, ren overdrevsjord kan man sige. Og Jernen henlå da også - sin skønhed og fine badestrand til trods - upåagtet til længe efter århundredskiftet. Et par parceller eller to blev solgt for 80 - 100 kroner, oplyser Birkegaard.

Så i 1911 kom grosserer J.K. Groot og købte en større parcel og byggede det første sommerhus. I nærheden, ved Karlstrup Strand, lå i forvejen fire gamle huse, men dette var det første nye. I 1913 købte en dame fra København ca. 1 tdl. af matr. nr. 60 a til en pris af 11 øre pr. kvadratalen! Nu var Solrød Strand opdaget, og køb af byggegrunde blev hyppigere.

Første Verdenskrig bragte nok nogen standsning i byggeriet, men da krigen var forbi, tog byggeriet fat for alvor.

At efterspørgslen var stigende på sommerhusjord, ses af en handel i 1917. Gårdejer Jens Hansen solgte 6000 kvadratmeter af matr. nr. 50 a til Adolf B. Hansen og Carl H. Møller til 75 øre pr. kvadratalen. Det svarer til ca. 1,90 kr. pr. kvadratmeter!

Men i 1923 sås igen stigende priser. Matr. nr. 44 blev handlet til 25 øre pr. kvadratalen. Sommerhusene, som blev bygget i de første hektiske pionerår, var af yderst svingende kvalitet. J.K. Groot byggede foruden sit eget hus 12 mindre træhuse til udlejning. "Solrød Strandbad" kaldte han sin koloni.

I dag er næsten alle sommerhusene borte, erstattet af helårsboliger. De to huse, der blev rejst på matr. nr. 50 a, den nuværende Svend Gøngesvej, var af så god en kvalitet at de står endnu, "Sollehuset" (efter 1. led i Solrød) på Svend Gøngesvej 9b, og "Møllerhuset" (Ejeren hed Møller) på Svend Gøngesvej 13.

Sollehuset var bygget af revisor Adolf B Hansen, som senere arbejdede meget for Solrød Strands Grundejerforening og vandværket. Se afsnittet "Formændene og deres aktiviteter"

Møllerhuset blev ofte, også af postvæsenet, forvekslet med Møllehuset, som lå på Birkevej og var ejet af frk. Petra Møller.

Nærmeste jernbanestationer var Havdrup eller Tåstrup. Ikke særligt nær, vil nogen mene. Men tro det eller ej, allerede i 1898 blev tanken om en jernbane langs Køge Bugt drøftet på et møde på Tune Landboskole! Som bekendt skulle der gå næsten 80 år inden S-toget kom til Solrød.

På Tåstrup-Køgevejen var landets første rutebilforbindelse startet 1913. Næppe særligt bekvemt: Bussen havde faste ringe på hjulene og underlaget, vejbanen var særdeles ujævn.

De lokale veje var slet ikke noget at prale af. Samtlige veje på stranden var kun hjulspor i lyngen og sandet. Inklusive Gl. Køgevej. Svend Gøngesvej havde i 1918 ingen navn, men beboerne kaldte den "Strandrutsjevej". Skovvejen, den nuværende Solrød Strandvej, havde tilnavnet "Benbrækkergade", fordi alle havde svært ved at se de lyngovergroede vejgrøfter. Øgenavnene taler for sig selv.

At det virkelig kunne være svært at komme fra København til Solrød eller Sollerød som de lokale sagde, viser en beretning som Brandt Møller skrev i Grundejerforeningens blad december 38. Historien handler om "pionerernes" entre på Sollerød Strand pinse lørdag 1916:

Efter at have købt et sommerhus og stillet det op på Hedevej helt ud til stranden skulle hr. og fru Brandt Møller selv til Solrød fra København i pinsen 1916.

"Aftalen var, at min hustru skulle sammen med vort firbenede barn, en rød gravhund, tage fra København kl. 10 med toget for at nå til Tåstrup, og så bagefter med resignation at afvente der begivenhedernes videre forløb med en engels tålmodighed. - Jo vist kendte man begrebet rutebil i 1916, når den gik, kunne gå, og ikke at forglemme når ejeren, der samtidig var chauffør kunne og ville gå og starte vognen!"

Af ukendte årsager måtte fru Brandt Møller vente i Tåstrup i ca. 4 timer, så først henad 3-tiden kom rutebilen, godt læsset, endelig afsted:

"En tur dengang i denne rutebil var en tvivlsom oplevelse af rang, ikke alene den til stank af menneskesved overfyldte vogn, men bundbrædderne var åbne og på de tørre jordveje hvirvledes støvet sådan op og ind i vognen, at passagererne lignede melsække, ansigterne blev efterhånden som man nærmede sig Karlslunde ukendelige af støv og snavs."

Den gang var Solrød endnu ikke opdaget, mente Brandt Møller. Derfor måtte hans hustru stige af i Karlslunde og tage det sidste stykke af turen til Hedevej til fods. Med hund og bagage.

"Denne spadseretur fra Karlslunde tog min hustru et par timer med et enkelt hvil og ankom endelig ned til huset kl. 18.30, det vil sige udaset efter at have brugt 8,5 time fra København til Solrød Strand."

Dagen efter fulgte Brandt Møller selv efter på en lånt cykel og uden at være i træning! Men efter 5 timers hård cykling, blev han da omsider genforenet med sin hustru som han mødte på Mosevejen, hvilket vil sige på Moseagervej. Cyklen blev stillet i "Mosehuset" og med bagagen på ryggen nåede parret Hedevej.

Nogle anekdoter om livet ved Solrød Strand

Det handler om vand til transport og til forbrug

Tryllevælde Badehotel 1945. Det var her, grundejerforeningen gennem flere år holdt sine berømte sommerfester. Hotellet er forlængst nedlagt, roen den fine hovedbygning findes stadig, nu som luksusvilla i Hulvejskvarteret

Gennem en årrække blev det også muligt at nå Solrød Strand af søvejen. Fra 1928 til 1936 var det muligt i sommerhalvåret at sejle fra Langebro i København til en anløbsbro ved hotel "Tryllevælde" ved Karlstrup Strand.

Det vil dog sige, at ruten ikke var særlig stabil på grund af små færger og dårlige anløbsforhold. Især stiv østenvind gjorde det umuligt at anløbe Karlstrup Strand.

Lavvande var en anden uberegnelig faktor, som hyppigt gav anledning til grundstødning og dermed aflysning. Og da Cementvejen blev ført igennem fra Hundige til Cordoza, ja så var det slut med passagerunderlaget.

I et jubilæumsskrift fra Mosede Havn, fortæller matros Kristian Jensen, at blæst også var en ting, man måtte tage i betragtning hvis man skulle befare Køge Bugt:

-"Selv om passagererne sædvanligvis fik en fin tur gennem Køge Bugt, mindes jeg mange gange, når det blæste op fra syd eller øst, at "Strandgreven" kæmpede sig ind i ly af Amager. I kikkert så det ud som om, det var muligt at se helt ned i skorstenen, - så meget rullede båden, - og de stakkels passagerer fik en ubehagelig mindelse om at Køge Bugt ikke er til at spøge med, når det blæser op.

De daglige forsyninger til sommerhusfolket var naturligvis i starten problematisk. Birkegaard omtaler en af de første handlende som "Sofie ved Strandvejen". Og ellers var den nærmeste beboer Marie Mortensen ved "Maglekærsgaard" på Jersie Strand.

Hos hende kunne man om lørdagen hente kartofler, æg og mælk. Og engang imellem kunne beboerne købe en høne af hende. Og, fortæller Birkegaard, når hun ikke var hjemme, malkede man selv koen og lagde en krone på ryggen af den til betaling!

J.W. Møller fortæller, at hans forældre i "Møllerhuset" havde en aftale med husmand Emil Pedersen på hjørnet af Tværvejen og Karlstrupvej om levering af naturalier. Men efter ganske få år med "stalddørshandel" hos de lokale landbrugere, dukkede der flere småbutikker op. Der var købmand Carlsen på hjørnet af Skovvejen og Moseagervej, der var Købmand Madsen på Nordstranden og købmand Viggo Jensen, hvis butik senere blev overtaget af købmand Rosengård på hjørnet af Karlstrup Strandvej og Gl. Køgevej.

Og den initiativrige Groot havde både landhandel og kaffestue på hjørnet af Skovvejen og den senere Grootsvej. En pudsighed var, at vejstykket fra Vestre Strandvej til Groots butik i perioden ca. 1918 til 1935 blev kaldt Grootsvej. Først da Cementvejen eller Strandvejen blev ført igennem fra Hundige til Cordoza i 1935, kom Grootsvej på plads, som vi kender det nu.

Vand blev dengang skaffet ved, at et par huse eller flere slog sig sammen og gravede en brønd i overfladelagene. Men allerede i 1932 havde en sommerhusligger, ingeniør Pape fra Københavns Vandforsyning, foretaget beregninger for etablering af fælles vandforsyning for grundejerforeningens "vandværksudvalg".

Formanden for Solrød Vandværk, byrådsmedlem direktør N.E.A. Hørup fortsætter på bestyrelsens opfordring historien om vandværkets tilbliven:

Vand var der nok af ved Solrød Strand i 1934, men desværre mest fra Køge Bugt ved oversvømmelser, spildevand afledt til jord, men ikke just rent og godt drikkevand.

Da det daværende sogneråd, som byrådet i dag, ingen penge havde, måtte beboerne selv gøre noget. Solrød Strands Grundejerforening besluttede så at gøre noget og indkaldte til stiftende generalforsamling i Solrød Strands Vandværk 20. marts 1934.

Allerede 25.10.34 kunne de første andelshavere så åbne for en hane med rent og godt drikkevand. Som kuriositet kan nævnes, at allerede dengang fremsatte Karlstrup Strands Grundejerforening ønske om at deltage, men trak sig af frygt for prisen. 1 1991 besluttede

de så efter forurening af egen boring at tilslutte sig. Det må være rekord i lang beslutningsproces og ikke billigere end i 1934 - tværtimod.

SSV var jo et selvstændigt selskab, men langt op i 70'erne betragtede SSG sig - med rette - som "fadder" og modtog derfor helt til 1974 for sit initiativ i 1934 et "udbytte" på 5 kr. pr. medlem pr. år fra vandværket.

Med opførelsen af det nye Solrød Vandværk på Engvangen og fusionen med flere mindre værker herunder Jersie Strands Vandværk ophørte den direkte forbindelse nu, da vandværket var blevet voksen.

Som "minde" om "fødselshjælpen" består der dog stadig et administrativt samarbejde på aftalebasis ligesom vandværkets bestyrer er forretningsfører for SSG, og SSG holder sine bestyrelsesmøder på vandværket.

Det oprindelige SSV på Guldspurvevej fungerer dog stadig tilfredsstillende og pumper stadig over 300.000 m³ vand ud til hovedparten af SSG's medlemmer, der stadig kan se værket med påskriften Solrød Strands Vandværk, som et bevis på et godt fremsynet initiativ fra Solrød Strands Grundejerforening.

Nogle dengang og nu-tal siger noget om udviklingen.

	1934	1992
Antal husstande	344	5767
Vandafgift pr. hus kr.	25	390
Samlet vandafgift kr.	7.700	2.296.644
Lønninger kr.	172	605.000
Overskud kr.	1.790	4.634
Statusbalancetal kr.	37.360	28.846.839
Anlægsværdi kr.	130.000	12.131.374

Formændene og deres aktiviteter

- fra Solrødiaderne til livredningsdemonstrationer og skattekroner

Fra venstre: Olaf Kann, O.Köningsfeldt, V.Erntoft, Carl Skou, Arnold Geertsen og Bent Skar

Ved gennemgangen af foreningens aktiviteter gennem alle årene, er det påfaldende, at der i høj grad mangler signalement af de personer, der som formænd har tegnet bestyrelsernes arbejde.

Det er påfaldende, at formandsskifterne har været så forholdsvis få, og at der ikke en eneste gang i de 50 år har været dyberegående splittelser i foreningen - eller for eksempel modkandidater til siddende formænd. Kun en enkelt gang, i 1943, blev der stillet et mistillidsvotum, som gjaldt foreningens administration af indtægterne fra hine tiders "Solrødiadefester", men angrebet blev slået tilbage med 102 stemmer mod 32.

Foreningens første formand var fabrikant Carl F. Jensen, der døde året efter stiftelsen. Han blev efterfulgt af overretssagfører M. Tinglef, som igen i 1920 blev afløst af repræsentant A. Toft Christensen. Det var i hans tid, de første veje blev optaget som offentlige, og de første forhandlinger kom i gang om hovedvejs- og baneanlæg. I 1922 valgtes civilingeniør Kai M. Glent til formand, men to år senere vendte Toft Christensen tilbage til hvervet. Da foreningen på den tid var vokset til over 100 medlemmer, påtog han sig at undersøge spørgsmålet om elektrificering af stranden, men det var først og fremmest vejnettets indretning og vedligeholdelse, kræfterne samledes om i den periode.

Først i grosserer Carl H. Møllers formandstid fra 1928 til 1935 kom elektrificeringen i gang, og det blev iøvrigt en af foreningens rigeste arbejdsperioder - med de første krav om byggevedtægt, med den første redningsdemonstration i 1931, med oprettelsen af samarbejdet med de kommunale myndigheder, med anlægget af hovedvejen, med vandværkets oprettelse og med dannelsen af fællesrepræsentationen. Da Carl H. Møller i 1935 trådte tilbage for senere at blive formand for vandværket, påskønnede foreningen hans store indsats ved at udnævne ham til æresmedlem.

I overretssagfører Carl Larsens formandstid 1935-37 begyndte de første nummereringer af husene, hvis antal var fordoblet på fire år. Medlemstallet var steget til over 400, og et par af de største opgaver blev da at arbejde for gennemførelsen af en vintervagtordning og sørge for et postkontor ved stranden.

Et forslag om at få ændret postadressen fra "pr. Taastrup" til "Solrød Strand" blev dog i den omgang afvist af postvæsnet. På grund af hovedvejens udbygning begyndte i perioden opdelingen af vejene i betegnelserne "Østre" og "Vestre".

Formandsposten gik i 1937 videre til den daværende dommerfuldmægtig Olaf Kann - senere politimester i Roskilde - som oprettede det første fælleskontor i København for grundejerforeningen og vandværket under ledelse af revisor Adolf B. Hansen, der byggede Sollehuset (se afsnittet "Nogle anekdoter om livet ved Solrød Strand - De første byggerier og den besværlige transport")

Foreningens første medlemsblad blev udsendt i 1938 på initiativ af vejinspektør A.. Aunfeldt. Det var i det hele taget i disse år, kontakten mellem medlemmerne blev udbygget, og foreningens mere selskabelige liv tog form med strandfester og med sommerfester for børnene.

I 1939 valgtes direktør Harald Bitsch til formand, men allerede året efter blev han afløst af landsretssagfører O. Kønigsfeldt. Han gjorde redningsdemonstrationerne til en fast institution begyndende i 1942, men hans mest iøjnefaldende indsats var vel den vedholdende kamp for at få rensset bebyggelsen ved stranden og få sikret området mod planløs udvikling, uskønt byggeri og for små udstykninger. Også "Solrødiaderne" begyndte - på en lejet sportsplads på Nordstranden.

I 1934 blev landsretssagfører Carl Skou formand. Af gode grunde var både foreningsaktivitet og festarrangementer stærkt begrænset i besættelsestiden, men straks efter befrielsen kom der gang i tingene. En åbenbart latent utilfredshed med de offentlige myndigheds måske lidt karrige økonomiske indsats for strandområdet kom til udbrud i en undersøgelse, som den nyvalgte revisor I. Heje fik til opgave at foretage, og som fik overskriften: "Hvad får sommerbeboerne for deres skatter?" Her blev det med tørre tal påvist, hvad grundejerne lagde i kommunens kasse, og hvor lidt de fik til gengæld. Effekten udeblev i første omgang, vel nok især på grund af forsyningssituationen, men i det lange løb bidrog undersøgelsen i høj grad til at afbalancere det økonomiske misforhold mellem ydelser og modydelse.

Carl Skou gennemførte i sin formandstid en væsentlig udvidelse af foreningsområdet, som indtil da stort set havde været begrænset til strækningen øst for hovedvejen. Nu blev grænsen fastlagt til 300 meter vest for den, og medlemstallet voksede til næsten 700. Samtidig nedlagdes bæk- og vejkassen, fordi kommunen endelig havde overtaget hovedparten af de forpligtelser, der hidtil havde hvilet på denne post.

I 1948 blev landsretssagfører V. Erntoft formand. I hans tid holdtes de sidste Solrødiader og de sidste sommerfester - ikke fordi bestyrelsen var holdt op med at interessere sig for festligheder, men simpelthen fordi tilslutningen svigtede, og udgifterne tyngede for svært på regnskabet. Men det var også i Erntofts tid, at kloakeringssagen blev sat endeligt i værk, - den sag, som først fik sin fulde afklaring i efterfølgeren, landsretssagfører Arnold Geertsens formandstid.

Det var Geertsen, der fik forhandlet sig frem til gunstige vilkår for betaling af kloakbidrag, lige som det var hans fortjeneste, at cementfabrikken fik et rensesystem, så forurening af omgivelserne mindskedes. Grundejerforeningen fik i hans formandsperiode mulighed for at påvirke mange byplaner. Geertsen gik af som formand for grundejerforeningen i 1971, fordi han fandt det uforeneligt med sit nye hverv som kommunens sagfører.

TVA-redaktionschef Bent Skar, som efterfulgte Geertsen, kom til at præge grundejerforeningen som formand i over femten år, indtil han i 1988 flyttede fra kommunen. En ganske kort overgang fra 1981 til 1983 afløstes han af Jørgen Moestrup, som imidlertid på grund af flytning fra kommunen, kun sad to år på formandsposten.

I Skars formandstid - og han var en overgang også formand for fællesrepræsentationen - var Solrød Strands Grundejerforening overordentlig aktiv i det tværgående grundejerforeningsarbejde i Køge Bugt området.

I fællesrepræsentations regi, men i høj grad baseret på forarbejde i Solrød Strands Grundejerforening, blev der i 1975 og 1977 afholdt de berømte "Hvide Hus" møder om Køge Bugt områdets grønne fremtid og Køge Bugts forurening. Det var i høj grad Bent Skars fortjeneste, at den gamle byplanvedtægt nr. 4 blev ændret til en ny lokalplan, som bevarede de oprindelige smalle veje. Det var også Skar, der gennemførte "Naboovervågning" til så stor en succes, at grundejerforeningen "tjente på" at levere mærkater over hele landet.

Bent Skar blev afløst af administrator Kurt Poder i 1988, og Kurt Poder var formand indtil 2006, hvor han trak sig tilbage. I Kurt Poders formandstid blev der gennemført en lang række projekter, som Kurt Poder og foreningens bestyrelse var initiativtagere til, for eksempel etablering af kabel TV, ombygning af Solrød Strandvej til den nye smalle og grønne vej, "brobyggeriet" i lagunen, ophævelse af vejudlægningsdeklarationerne, præcise regler for byggeri langs Solrød Strandvej og en lokalplan for Strandvejen, bredbåndprojektet med lyslederkabler med 25 Mbit bredbånd til alle husstande i Solrød Kommune, fastlæggelse af strandbeskyttelseslinien og ophævelsen af vejudlægsdeklarationerne.

I foråret 2006 var Kurt Poder sammen med bestyrelsen initiativtager til en protest mod planen om at nybygge en tosporet jernbane langs motorvejen. Protesten, i form af et 20 siders temanummer af foreningsbladet Strandsiden, fik tilslutning fra en lang række grundejerforeninger langs Køge Bugt. I skrivende stund (marts 2006) er der ikke afklaring på jernbanebyggeriet.

Kurt Poder blev i 2006 afløst af arkitekt og byplanlægger Lars Nielsen, der i en årrække havde været næstformand i bestyrelsen.

Planlægningen af Køge Bugt området

Sin tids største byplanopgave i Nordeuropa

Ingen beretning om udviklingen ved Solrød Strand kan udelade omtale af den planlægningsindsats, der førte hele Køge Bugt området fra sommerland til bysamfund.

For at være ganske præcis tog det hele sin begyndelse, da folketinget den 17. maj 1961 vedtog loven om planlægning af Køge Bugt området. Det var dog ikke således, at der ikke havde verseret planer for den overordnede udvikling i hovedstadsregionen før denne dato, men nu kom sagen til at dreje sig alene om Køge Bugt området.

Allerede i 20'erne erkendte man et behov for en samlet planlægning i hovedstadsregionen. I 1926 kom trafikudvalgets plan for vejnettets udbygning og i 1936 kom den grønne betænkning, der indeholdt forslag til et system af grønne områder omkring København. Det er heri, at de første planer for en strandpark langs Køge Bugt kysten vises.

Med "Fingerplanen" af 1947, den verdensberømte plan for hovedstadens udvikling, blev der vist en begyndende interesse for udbygning af Køge Bugt området. Den korte tommelfinger rakte et lille stykke ned langs Køge Bugt kysten, men omfattede kun tre byenheder, Avedøre, Brøndby Strand og Vallensbæk.

Længere sydpå skulle kyststrækningen fortsat være sommerland og dermed rekreativt område for storbybefolkningen. Fingerplanen antydede også en S-bane langs bugten til betjening af den stadig stigende udflugtstrafik.

Omkring 1960 kom den såkaldte "Principskitse", som brød med Fingerplanens princip og i realiteten samlede al hovedstadens byvækst mod vest i to store byenheder langs Køge Bugt. Denne skitse fik "Fællesrepræsentationen af grundejerforeninger ved Køge Bugt" til at protestere voldsomt og som formanden Egil Jarler sagde på delegeretmødet i 1961:

"Jeg tror ikke, de kommunale myndigheder på egnen er begejstrede for dette skitseforslag. Mon ikke man kan betragte denne skitse som et helt fantasifoster. Et af de værste forslag i skitsen er udbygningen af en oceanhavn udfor Karlstrup Strand. Det ville være en komplet skandale, at det eneste rigtig gode friluftsområde, der findes syd for København, skulle ødelægges af en havn".

Fællesrepræsentationen og dermed også Solrød Strands Grundejerforening udtrykte derimod stor tilfredshed med loven om planlægning af Køge Bugt området. "Det er det mest betydningsfulde, der er sket i det forløbne år i vort område. Der er ingen tvivl om, at det var

nødvendigt med et samlende organ til planlægning af egnens udbygning i de kommende år", sagde Egil Jarler.

Efterspørgslen efter byggegrunde var stor, både til enfamiliehuse og etagebyggeri. Det var Køge Bugt planlægningens fortjeneste, at der meget hurtigt blev udarbejdet planer, som gjorde det muligt at udstykke store områder, så trykket kunne tages af parcelhuskedlen. Allerede i 1966 lå en samlet dispositionsplan for 25 km byområde langs Køge Bugt.

En central del af planen var det adskilte trafiksystem, hvor fodgængere og cyklister blev skilt fra biltrafikken ved anlæg af et omfattende stisystem. Men ellers blev det stationerne på Køge Bugt banen, der fastlagde centrenes placering og opdelingen i byenheder, og dermed hele områdets hovedstruktur. Og det er spændende at konstatere, at intentionerne i planerne er blevet fulgt. Solrød Center er et eksempel på, at vejen fra plan til virkelighed kan være fremkommelig.

Fra Røde Orm til røde S-tog gik der lang tid Det var staten, der svigtede Køge Bugt området

Den berømte "Røde Orm" fotograferet i 1955.

Spredt over årene har grundejerforeningen rettet henvendelse til de offentlige myndigheder om forbedring af den kollektive trafikbetjening. I de første år handlede det om rutebilbetjeningen - eller manglen på samme - og der stod kampen med de forskellige private rutebilejere. Senere kom DSB på banen med de uundværlige røde busser. Bedre kørepla-

ner, bedre betjening i weekends og bedre information var tilbagevendende ønsker fra grundejerforeningen.

I bladet "Solrød Strand" noteres de små sejre som Grundejerforeningen opnår over for staten. I juni 1939 står der følgende: "Grundejerforeningens henvendelse til DSB er resulteret i, at Statsbanerne er indgået på, foreløbig forsøgsvis, at opsætte små Tavler ved Stoppestederne på den østlige Side af Hovedvejen med angivelse af Rutebilernes afgangstider. Hvis ordningerne ikke viser sig at være forbundet med for store Ulemper for Statsbanerne er det Tanken, at sådanne Tavler efterhånden skal opsættes på hele Strækningen".

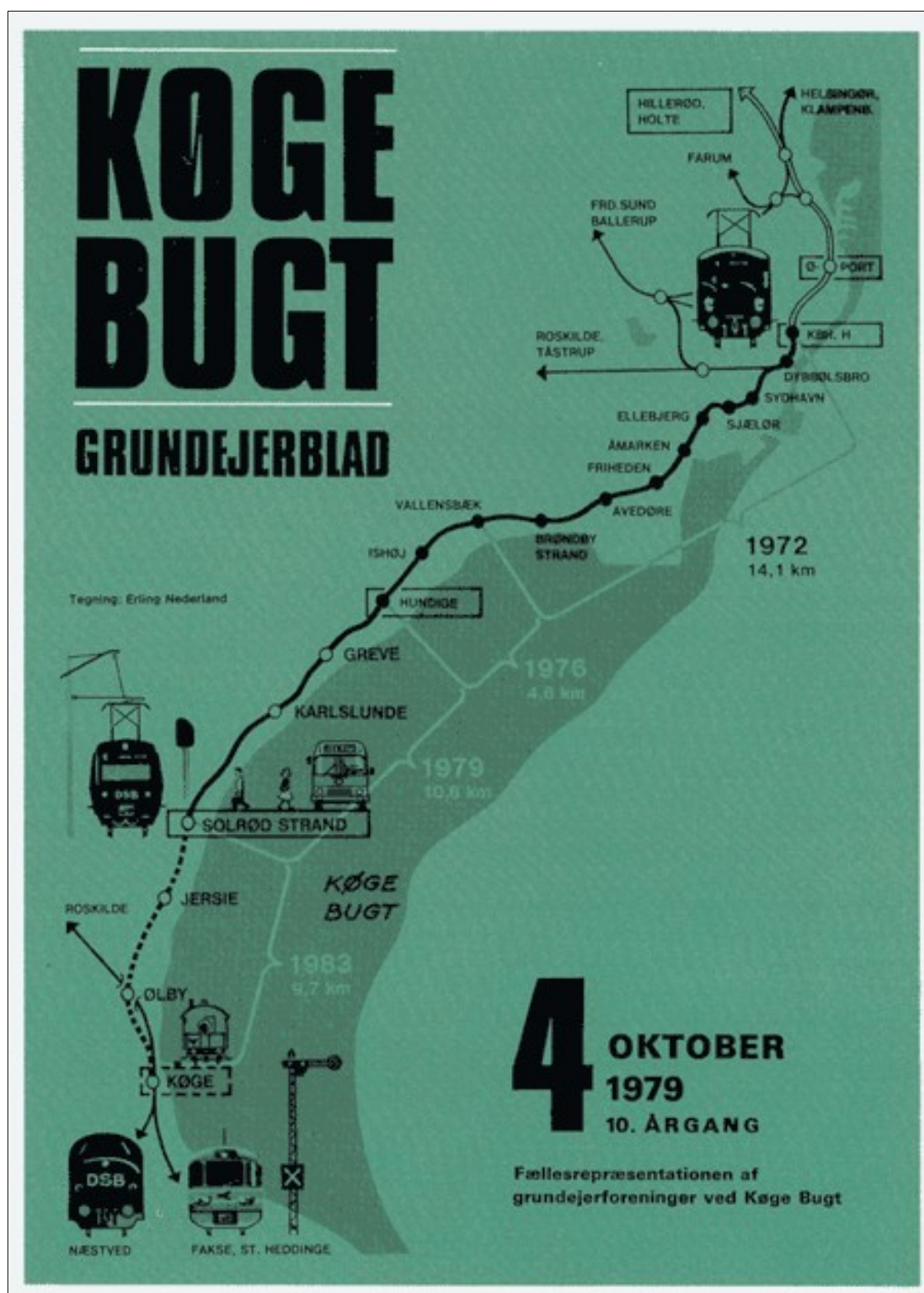
DSB var åbenbart fast besluttet på at fortsætte rutebilkørslen på Køgevejen og ikke overgå til jernbanedrift lige med det samme. Det forstår man, når det oplyses i "Solrød Strand" december 1941, at fællesrepræsentationens henvendelse til DSB om S-bane langs Køge Bugt var blevet mødt med, "at Tanken om S-banen langs Køge Bugt ikke kunne tænkes fremmet i vor Levetid".

Lokalpolitikere langs bugten kunne imidlertid godt tænke denne tanke. Sognerådsformand Arved Larsen, Greve, er en af dem, og han skriver blandt andet således i "Dagbladet" 26.11.1941 under overskriften "Elektrisk Kystbane København-Køge":

"Det er nu mere end 40 år siden, at spørgsmålet om en jernbane København-Køge blev gjort til genstand for megen Diskussion og lange Forhandlinger ved offentlige møder i de store Landsbyer langs Køge Bugt. Man syntes - og med rette - at denne Egn i høj grad var forfordelt af Statsmagten med hensyn til Jernbanenet. Over Jyllands magre Enge trak man Jernbaner på kryds og tværs, og Jernbaner som gav dundrende underskud Aar for Aar. Hvorfor kunne Danmarks fede Muld med tæt bebyggelse ikke komme i betragtning", Sognerådsformanden skriver levende og medrivende om udviklingen fra århundredskiftet og frem til 1942. Han tror ikke på, at rutebiler kan klare trafikken, selv om de er et udmærket befordringsmiddel. "Der er grænser for, hvad disse moderne Vogne kan præstere af Persontrafik. Og som et sidespring kan nævnes, at der i Sommeren 1941 ved morgenbilen fra Greve Badehotel ofte holdt 8 rutebiler på rad. Og man påstod, at inden man nåede Toftegårds Plads, kunne der være hele 14 vogne. Hvad så den dag, bebyggelsen bliver dobbelt så stor. Må bilerne så melde pas? Der er ingen anden udvej end en elektrisk bane. Hvis alle gode kræfter vil stå sammen, - der tænkes først og fremmest på Køge Byråd, de 11 sogneråd og Fællesrepræsentationen af Grundejere ved Kysten - så skal spørgsmålet nok blive løst". Sagde sognerådsformanden i 1942.

I de kommende ti-femten år sker der ikke noget, og grundejerforeningerne langs bugten har nok at se til med de omfattende kloakeringsprojekter. I starten af 50'erne begyndte dog ekspropriationerne til banen, men i 1959 meddeler trafikministeren, at S-toget til Køge må vente. Der er ingen penge og heller ikke ingeniører nok til projektering.

Selv om både kommuner og grundejerforeninger aktivt bombarderer folketing, ministerier og DSB, når Køge Bugt banens 1. etape først Vallensbæk i 1972. På godt ti år lykkes det så at gøre banen til Køge færdig. Den S-bane, som skulle udgøre ryggraden i Køge Bugt byernes udvikling, og hvis stationer skulle være katalysatorer i centerudviklingen.

Forsiden af Fællesrepræsentationens blad "Køge Bugt " skiftede kun udseende en gang i alle årene: Da S-toget i september 1979 nåede Solrød Strand.

Det var staten, der startede Køge Bugt planlægningen for at lede byudviklingen mod syd. Det var staten, der derefter byggede S-baner i Nordsjælland. Det var staten, der lukkede ledet mange, mange år efter at Køge Bugt kommunerne og deres befolkning selv havde klaret de problemer, der opstod, fordi S-banen ikke kom til tiden.

1979. Dronning Margrete indvier S-toget i Solrød

Der skal ikke herske tvivl om, at Solrød Strands Grundejerforening og alle de øvrige grundejerforeninger langs Køge Bugt sammen med kommunerne vil blive ved med at bide DSB og HT i haserne. I "Strandsiden"s decemhernummer 1990 konstateres det lakonisk: "Bus-sen er kørt, når toget kommer".

Hvad hjælper det, at der indføres 10 minutters S-togs drift, når busserne ikke følger med. Og det kan de ikke, fordi de er bundet af at skulle betjene hele Køgevejen fra Køge til Valby. Skal de være en effektiv lokal trafikbetjening, skal linie 121 klippes over og gøres til et sæt små lokalbusser, der kun er afhængige af S-stationen i lokalområdet. Det vil grundejerforeningen arbejde for i de kommende år.

Køge Bugt Allé var en drøm – der blev til virkelighed

Da Solrød Strands Grundejerforening i "Det Grønne blad" i april 1976 bragte landevej 512, Køgevejen, op som et fælles tema for alle grundejerforeninger langs bugten, var det ikke første gang, der blev fokuseret på denne vej.

Smertensbarnet, som vejen blev kaldt, har lige siden sit anlæg i 30'erne været genstand for beboernes og grundejerforeningernes opmærksomhed. Det var galt, da den ikke var der, det var galt, da den blev bygget og senere udvidet, det var galt, da Køgevejen var

eneste vejforbindelse til København i de hektiske byggeår i 60'erne og 70'erne, hvor bilkøerne strakte sig kilometervis, og det var galt, da trafikken svandt ind ved motorvejens åbning 1972, og efterlod en bred firesporet Køgevej til ren racerkørsel.

Med Solrød Strands Grundejerforening som lokomotiv blev der stillet spørgsmål til amt og kommuner, om ikke det var på tide at revurdere Køgevejens trafikale rolle. Det skal retfærdigvis nævnes, at Roskilde amt, hvem vejen sorterer under, i 1975 var begyndt at vurdere Køgevejens trafikale situation.

Det var grundejerforeningerne klar over, og som det hedder i artiklen: "Det skulle glæde Fællesrepræsentationen, om nogle af de tanker, der her er skitseret, må indgå i de overvejelser, som Roskilde amt måtte have for Køgevejens fremtid".

Fællesrepræsentationen foreslår, "at der plantes i tusindvis af træer, så Toftegårds Plads og Køge forbindes af Danmarks længste alle. Det fine ved en sådan træplantning er, at vejens dimensioner synes at ændre sig. Træerne lukker sig over vejbanen, adskiller fodgængere og cyklister fra bilerne og opdeler et stort uafgrænset vejrum i en række mindre velafgrænsede kanaler med hver sin trafikale funktion".

Grundejerforeningerne udtrykte det således i 1978 under overskriften Køge Bugt alle. Vi ønsker en smuk vej, en sikker vej og en funktionel vej.

Fællesrepræsentationens forslag til forbedring af Strandvejens sikkerhed og miljø fik en meget positiv modtagelse ikke kun fra foreninger og organisationer, men også fra politikerne.

Det fik formanden Bent Skar til at udtale i Dagbladet: "Det er lykkeligt, når en, privat organisation kan komme med ideer og så opleve, at politikerne tager det alvorligt. Det kan tages som bevis på, at det repræsentative demokrati fungerer. Vi håber, at planerne kan gennemføres hurtigst muligt, eventuelt i første omgang på en mindre prøvestrækning".

Der skulle gå mange år. Men der har hele tiden været en fornuftig dialog mellem grundejerforeningerne, og politikerne og teknikerne i Roskilde amt. Amtet tog i 1977 initiativ til et samarbejde med foreningerne. Der blev arrangeret møder og udstillinger af vejprojekter, Fællesrepræsentationen fremstillede en folder med forslag til fremtidens strandvej og mange studiegrupper, heraf fire i Solrød, fremlagde deres syn på sagen i slutningen af 1978.

Roskilde amt indbød i midten af 1979 til drøftelse af amtets og beboergruppernes forslag. På mødet konkluderede forvaltningschef Ove Eriksen, at grundlaget for amtets videre arbejde, var en kombination af beboergruppernes seriøse forslag og amtets eget forslag.

Men der skulle gå mange år. Malerbøtteprojekt, der "indsnævrede" vejarealet kom i 1981, hastighedsbegrænsning til 70 km/t samme år. Og først i 1989 begyndte vi at se omridset af den strandvej, som i 1976 blev foreslået af medlemmer af Solrød Strands Grundejerforening under navnet "Køge Bugt alle".

Det skal siges, at Roskilde amt har været en utrolig fin samarbejdspartner gennem de mange år. Det er amtets fortjeneste, at vi i dag har fået en smuk og trafikssikker vej, som i sin udformning er nået meget videre end beboergrupperne turde håbe på knap tyve år tilbage.

Solrød Center Det grønne center til den grønne Strandvej

Hvor bliver Køge Bugt centrene af?

Sådan står der i overskriften til en artikel i "Køge Bugt" nr. 2 1972, det grønne blad, som fællesrepræsentationen af grundejerforeninger ved Køge Bugt udgav i perioden 1970-1981.

Det er et godt spørgsmål, for som der videre står - "ved planlægningen af Køge Bugt-området blev der lagt stor vægt på, at der samtidig med boligområdernes udbygning skulle ske en udbygning af motorvej, S-bane, centre og institutioner. Selv om der både fra kommunalpolitikere og planlæggere er gjort en stor indsats, er det ikke blevet sådan. Hvor centrene ved S-stationerne skulle være, er der de fleste steder hverken bane, station eller center. Banen og motorvejen er statens opgaver, centerarealerne ejes stort set af private, og befolkningen har måttet ruste sig med tålmodighed."

Solrød Strands Grundejerforening rustede nu ikke så længe. For i forbindelse med det "beboerparlament", som kommunalbestyrelsen, på initiativ fra grundejerforeningen, holdt i 1973 pegede foreningen på, at der burde holdes en høring om udformningen af det bycenter, som beboerne skulle leve med i de næste mange år.

I samarbejde med Jersie Strands Grundejerforening fornyede foreningen i 1974 en henvendelse til kommunen om borgermøde, og opfordringen blev positivt modtaget. I april 1975 blev borgerne hørt. Forinden var talrige debatindlæg fyret af i "det grønne blad", og grundejerforeningen udsendte til alle medlemmer en lille appetitvækker om opfordring til at deltage.

Det skulle senere vise sig, at Solrød Center blev et godt center. Ikke på grund af de bygningsmæssige kvaliteter,

men på grund af et meget fremsynet havearkitektforslag til centrets realisering. Tænk - noget af det første, der blev udført, var alleen, som skulle sammenbinde centret. Og alle byggegrunde, der ikke blev udnyttet i første omgang, blev tilplantet. Beplantning, belægning og P-pladser blev gjort færdige med det samme, ikke mindst takket være den nye stadsingeniør Grauslund, men også fordi byrådet fulgte ideerne op.

Der var mange ting, der kunne være bedre. Det var klart en fejl, at der ikke kom styr på det arkitektoniske udtryk. Det er senere lykkedes bedre i 2. etape, øst for banen, blandt andet fordi grundejerforeningens indsigelser mod lokalplanen for Solrød Center Øst i 1986 blev fulgt af byrådet. Foreningen foreslog og byrådet var enig i, at der skulle anvendes tegl til facader og tage, og som en følge heraf, at der ikke kunne udføres flade tage.

Men vi fik ikke medhold i, at der skulle afsættes plads til et medborgerhus.

Nu er en stor del af centret bygget, og på trods af ærgerlige skønhedspletter, er der ingen tvivl om, at det er Køge Bugt områdets bedste. Det er lykkedes at koble rådhus, gymna-

sium, bibliotek og butikker sammen i en god og velfungerende helhed. Chancen for at gøre centret endnu bedre ligger lige for, og grundejerforeningen har da også mange gange i de forløbne år foreslået byrådet at føre centret frem til Solrød Strandvej. Det kan lade sig gøre ved at bryde igennem de gamle HT-garager.

Det er godt at vide, at byrådet har fulgt foreningens råd og nu har erhvervet HT-garagerne. Det grønne center til den grønne Strandvej kan blive en realitet i grundejerforeningens jubilæumsår - i hvert fald på papiret. Måske kan et kommende medborgerhus ved siden af kirken danne den nye port til Solrød Centret.

Den gamle byplanvedtægt.

Den nye lokalplan og slaget om vejvidelsesdeklarationerne

Det bymæssige, der kendetegner Solrød Strand i dag, er kun tildels et resultat af Køge Bugt Planlægningen. Hele kystområdet fra stranden og til et godt stykke vest for strandvejen er præget af de særlige ejendomsforhold, som i århundreder har været gældende i landbrugsområderne langs Køge Bugt.

De magre, sandede jorder helt ude ved kysten var af ringe dyrkningsmæssig værdi. På de lave mose- og strandengsområder græssede dog kvæg, men længst ude, hvor der kun var hede og sand, var jorden værdiløs. Disse jorder var opdelt i ganske smalle udlodder, der hørte til gårdene og landsbyerne inde i landet, hvor de frugtbare jorder lå. Tanglodderne, som de kaldtes, havde deres navn, fordi bønderne her hentede tang til jordforbedring.

De værdiløse jorder blev senere guld værd, ikke så meget for bønderne, men for senere spekulanter. Udstykning af de smalle strandlodder skete uden nogen form for planlægning og med udlæg af ganske smalle veje.

Det er dette udstykningsmønster, som den dag i dag kan aflæses i strandområdet. Og selv om vejbredder, grundstørrelser og -former er milevidt fra moderne standard, er det samtidig det selvgroede, det varierede og det frodige, der skiller strandområdet ud fra alle andre traditionelle parcelhusområder.

Da boligbyggeriet for alvor tog fart i 60'erne, blev det nødvendigt at regulere byggeriet, der ændrede Solrød Strand fra sommerland til helårsby. Reguleringen skete i 1969 gennem partiel byplanvedtægt nr. 4, hvis hovedbudskab var, at alle de små udstykningsveje skulle udvides til 6 eller 8 meter. Grundejerforeningen var dengang positiv over for kommunernes udspil. Den daværende formand, landsretssagfører A. Geertsen meddelte på generalfor-

samlingen i 1968, at der tidligere på sæsonen var blevet holdt en ekstraordinær generalforsamling på anmodning af 21 medlemmer, der ønskede debat om det nye byplanforslag for Strandområdet. I den forbindelse havde formanden gjort opmærksom på, at grundejerforeningen havde været aktiv på sagens forberedende stadi og i vidt omfang været med til at sikre, at der tages hensyn til beboerne. Sådan.

Det er i dag lidt svært at forstå, hvorfor grundejerforeningen bakkede byplanvedtægt 4 op. Det kan skyldes, at der i samfundet som helhed var en sådan accept af bilen og bilens krav til vejudlæg og venderadier, at det forekom rimeligt at gå ind for vejudvidelserne - hvis man var en progressiv forening.

De næste ti år var der stille om byplanvedtægt 4. Der var ingen nævneværdige problemer med trafikken, og ingen veje var blevet udvidet, selv om stadig flere sommerhuse blev udskiftet med helårsboliger. På enkelte veje f.eks. Stigårdsvej var der sket en delvis udvidelse, som følge af de vejudlægsdeklARATIONER, der blev pålagt som forudsætning for byggetilladelse.

Men i slutningen af 70'erne opstod der et ønske hos beboerne i strandområdet, om at få ændret vedtægt 4. Mange frygtede, at nye brede veje ville ødelægge det tætte og grønne miljø.

Grundejerforeningen rettede derfor en henvendelse til kommunen og anmodede om, at byplanvedtægt 4 blev taget op til revision. Foreningens altovervejende ønske var at bevare de smalle veje. Erfaringer havde vist, at de få trafikproblemer sagtens kunne klares med lidt smidighed.

Solrød kommune var lydhør overfor grundejerforeningens ønske, og i 1983 kom så den nugældende lokalplan 316. Den væsentligste forskel fra byplanvedtægt 4 er netop, at de omfattende udlæg af areal til udvidelse af boligvejene er udgået. Desuden indeholder lokalplanen en bestemmelse om, at der på de blinde boligveje skal udlægges areal til vendepladser, dog først efter udarbejdelse af særskilt lokalplan for den enkelte vej. Endelig indeholder lokalplanen vigtige bestemmelser om udformning og placering af hegn.

Så langt så godt. Men lokalplanen ophævede paradoksalt nok ikke de vejudlægsdeklARATIONER, som var lyst på en række ejendomme i forbindelse med byggeri i perioden 1969 - 1983.

Det har fået grundejerforeningen til at protestere voldsomt, fordi det på denne måde blev nogle få borgere i en tilfældig periode på tilfældige steder på tilfældige veje, der kom til at stille areal vederlagsfrit til rådighed for kommende vejudvidelser eller vendepladser. Og som i fordums tid - helt uden baggrund i planmæssige overvejelser.

Det var derfor med stor tilfredshed, at Solrød Stands grundejerforening modtog meddelelse om, at byrådet den 25. maj 1992 besluttede, at tinglyste vejudlægsdeklARATIONER tilbydes ophævet totalt.

Naturen omkring os – Stranden og Trylleskoven

Det var stranden og det uspolerede hede- og klitlandskab, der ved århundredets begyndelse trak sommerhusbeboere fra Roskilde og København til Solrød. Talrige er de lovprisninger, som i tidens løb har stået at læse i grundejerforeningens blad "Solrød Strand". Kun ganske få boede her hele året og en af dem, bestyrelsesmedlem E. Assam Graae fra villa "Mims" på Birkevej hylder også vinterens skønhed i et digt, som her bringes i uddrag:

Nu springer haren på Birkevej
 henover den hvide sne,
 og indendørs, hvor man hygger sig
 er em af rødkål og duft af steg,
 så ved man, hvad der skal ske.

Vi ta'r os en fodtur på Køge Bugt,
 tohundrede meter fra land,
 hvor frostens næve gav vandet tugt.
 Et grønlandsk isfeldt har nok så smukt,
 gjort bredere Solrød Strand.

Lad dage skifte med frost og tø
 med farver fra hvidt til grønt
 snart spirer i muld hver knold, hvert frø
 så kommer i byfolk peu á peu
 og siger: Hvor er her kønt.

En anden helårsboer, legendariske Bjørkmann, skriver i samme nummer 1 fra januar 1940 under overskriften, Et lille pust fra stranden. "Da jeg er en af de få, det er forundt at bo på Solrød Strand, også om vinteren, i vore smukke omgivelser og friske luft, kan det måske interessere medlemmerne af Solrød Strands Grundejerforening at få et lille pust hernede fra, navnlig da der har været talt så meget om minesprængning. Der fortælles jo så meget om huse, der er ødelagt og ruder sprængt, det er dog næppe så galt, selv om det var slemt at overvære. Det var jo, som der skete et jordskælv, en ild og vandsøjle på 30 - 40 m sprang op i luften, og der blev slået et hul på Stauningsøen, hvor eksplosionen skete, så stort at et lysthus kunne stå dernede. Mærkværdigt nok synes virkningerne at have været værst ca. 2 km væk, blandt andet hos bager Hansen skulle der være gået to ruder, men om det var af skræk, eller fordi bageren har solgt sit bageri, det vides ikke."

Godt det ikke var i badesæsonen. Trykbølgen fra eksplosionen har nok haft frit løb, for dengang var strandområdet meget mere åbent og træløst end i dag.

Et sted på stranden var der dog en mere markant bevoksning. Det var på amtets grund, den nuværende Solrød Strandpark, hvor en fremsynet gårdejer Ole Hansen havde plantet en lille plantage. I medlemsbladet nr. 1 fra 1940 står blandt andet følgende i anledning af, at beboere i 1939 rejste en mindesten over denne højtagtede foregangsmand.

"Gårdejer Ole Hansen købte i 1872 Baunehøjgård på Solrød Nordmark. Til denne og byens øvrige gårde hørte et par lodder ved stranden, de såkaldte Jernelodder, der efter udtalelse fra det nyoprettede Hedeselskab var noget af det ufrugtbareste hede, der tænkes kunne. Men trods det, gik Ole Hansen efter Hedeselskabets anvisning i gang med at kultivere og beplante et mindre areal, hvor der i løbet af en snes år fremvoksede en smuk lille plantage, væsentligt bestående af fyr og birk, der vakte megen opmærksomhed og formentlig var den, der først påkaldte folks interesse for den skønne natur ved Solrød Strand."

Andre steder langs stranden var der nu også steder, det var værd at lægge mærke til. Helt mod nord lå Karlstrup Strandpark, bedre kendt som Trylleskoven. Området var ejet af Carlsen-Langes legatstiftelse under Gl. Køgegård, men var ikke tilgængelig for offentligheden. Hvordan de lyngklædte arealer blev åbnet for befolkningen fortæller en gammel "Solrødder" om i foreningens blad i 1942.

Ved et tilfælde traf et bestyrelsesmedlem formanden for Danmarks Naturfredningsforening, kunstmaler Struckmann. Foreningen havde tidligere fået afslag på sin henstilling om fredning, men ville tage sagen op igen, hvis Solrød Strands Grundejerforening havde interesse for sagen, og det havde den. Struckmann blev inviteret ned til stranden for at holde et fredningsforedrag med lysbilleder. Foredraget blev holdt hos Groot for et stort og begejstret publikum. Dette møde startede et samarbejde mellem grundejerforeningen og Danmarks Naturfredningsforening, som i 1928 resulterede i fredning af Trylleskoven og de omliggende lyngarealer.

Naturen omkring os – Staunings Ø

I løbet af 1940'erne blev tilgængelige strandarealer stadig mere efterspurgt. Det foranledigede i 1944 civilingeniør Blixencrone Møller - en af naturfredningssagens markante skikkelser - til at fremsætte en plan om kunstige sandøer langs den østsjællandske kyst. Civilingeniøren uddybede sine synspunkter i foreningens blad "Solrød Strand", hvor han pegede på, at planen først og fremmest drejede sig om den lave sumpede strækning mellem Avedøre og Hundige. Men forslaget kunne også omfatte det lavvandede område, som strækker sig syd for Solrød til Køge. Planen gik ud på, at man et stykke fra kysten opbyggede kunstige sandøer ved indpumpning og så forbandt øerne med land ved primitive broer.

Landsfaderen Th. Stauning ved indvielsen af Staunings Ø og den nye bro i 1941. Der går en historie om, hvordan Staunings Ø fik sit navn. Det hedder sig, at Politikens kendte chefredaktør Cavling ringede til den lokale sognerådsformand i anledning af indvielsen af broen

"Hvad hedder øen " ville Cavling vide "Den hedder ikke noget" svarede sognerådsformanden "Så kalder vi den Staunings Ø" bestemte Cavling

Ideerne er blevet til virkelighed i Køge Bugt Strandpark små fyrre år senere, og ved Staunings Ø har naturen ordnet sagen selv. Det hedder sig, at Staunings Ø er dannet efter at ålegræsset delvis forsvandt i begyndelsen af 1930'erne efter angreb af en snyltesvamp. Ålegræsset havde som en undersøisk grøn mark beskyttet havbunden. Da det forsvandt, kunne strøm og bølger hvirvle havbunden op, så sand og grus kom i drift og aflejrede sig som sandøer, der i tidens løb voksede sammen til Staunings Ø. Staunings Ø og kystarealerne blev fredet i 1962 og 1969. Frednings- bestemmelserne adskiller sig fra traditionelle fredninger ved "at naturen skal gå sin gang". Det betyder, at lagunens vandområder langsomt vokser til og landskabet skifter karakter til et strandoverdrev, som vi kender fra områdets nordlige del.

Naturens gang er imidlertid stærkt påvirket af mennesket. Tilledning af spildevand og bygning af dæmninger har ikke just forbedret vandkvalitet og -udskiftning. Stor ihærdighed fra Jersie Strands Grundejerforenings side har resulteret i, at kommunen har flyttet et stærkt

forurenede regnvandsudløb væk fra lagunen. Sammen med Solrød Strands Grundejerforening er det lykkedes at skabe stor debat om nødvendig naturpleje. Kommunen har været lydhør over for foreningernes ønsker, og i 1988 blev der holdt borgermøde om et meget vidtgående forslag til opgravning og bortskaffelse af store mængder bundslam.

Forslaget faldt dels af økonomiske årsager, dels fordi fredningsmyndighederne ikke ville tillade så store ændringer. Men i 1989 forenes alle gode kræfter om det forslag, der i de sidste par år er realiseret. På kort sigt skal vandudskiftningen forbedres ved at erstatte dæmningerne med pælebroer, og på langt sigt skal vandkvaliteten forbedres blandt andet ved udbygning af kommunens renseanlæg. Projektet blev muligt, da Roskilde amt ydede et tilskud på 250.000 kr., Solrød kommune over et par år ydede 300.000 kr. og Hovedstadsrådet bidrog med 200.000 kr.

I "Strandsidens" novemhernummer 1989 hedder det: "Solrød Strands Grundejerforening er meget tilfreds med forslaget. Vi finder, at de offentlige myndigheder har handlet hurtigt på det økonomiske plan efter lange og grundige overvejelser om projektets karakter. Vi er overbevist om, at natur og miljø forbedres. Måske ender det alligevel med en blå lagune. Grundejerforeningen er indstillet på at yde 25.000 kr. til projektet og opfordrer Jersie Strands Grundejerforening til at gøre det samme".

Som et synligt resultat i jubilæumsåret bygges den tredje pælebro i juli måned med tilskud fra grundejerforeningen ved Østre Grænsevej, og dermed er der gennemført en stor landskabelig og naturmæssig bedring ved Staunings Ø. Men vi skal videre. Skilteskoven, som mispryder området, skal forenkles og plejeplan for det nordlige område skal gennemføres. Det vil grundejerforeningen arbejde for i de kommende år.

Naturen omkring os – Den fredede Karlstrup Mose

I oldtiden så landskabet helt anderledes ud end i dag. Kystens linie lå omtrent, hvor Strandvejen er nu, og flere steder skar lavvandede fjorde sig ind i landet. En bred dalsænkning fra Trylleskoven og vestover gav rum for Karlstrupfjorden.

Allerede dengang var de højereliggende jorder omkring fjorden opdyrkede, og en mosaik af agre og græsmarker udfyldte landskabet omkring de spredte landsbyer. Skove var det småt med. Det var jorden for god til.

Adskillige tusinde år senere - i 1804 resolverer en kongelig kommission af 8 kyndige landinspektører, at "denne paa Niels Nielausens Tofte paa Carlsunde Mark fundne Jord, maa bestemmes at være Normaljord for Taxationen til Matrikuleringen, og saaledes ansættes til Taxten 24".

Herved blev Heden ved Køge Bugt kendt som landets bedste jord og bonitet. Bedre reklame kunne ikke fås, og man "glemte" i tidens løb, at der var markstykker med forskellige lavere takseringer rundt om på egnen.

Lavest rangerede egnens moser og lyngstrækningerne på Jernen langs kysten. Og det var netop her byboerne valgte at slå sig ned, da det så småt blev mondænt at "ligge på landet" for snart 100 år siden. "Køwenhavnerne" gik ikke i vejen for nogen. At de partout ville ud til stranden, var blot en demonstration af deres naivitet og åndsevner. Jo, vist var der skel mellem land og by. Den lydmæssige lighed mellem hjerne og Jerne gav senere anledning til mange replikker. Hvis en mand dristede sig til at købe land på Jernen, mente folkeviddet, at så skulle han sagtens kunne klare sig, for nu havde han to (h)jerner. Med Trylleskovens fredning i 1928 fik lokalmiljøet sin første naturbeskyttelse, men desværre er det ikke blevet til så meget mere efter det københavnske vokseværk i 1960'erne tog retning mod Køge Bugt området. Det fik Solrød Strands Grundejerforening til i et lille debathæfte i 1974 at stille spørgsmålet: "Skal byen vokse ud i naturen, eller skal naturen vokse ind i byen?" Godt spørgsmål, intet svar. Og dog!

Den gamle oldtidsfjord i Karlstrup Mose var en af naturens sidste bastioner ved Køge Bugt. Det særprægede landskab, som er en værdifuld biotop for godt 100 fuglearter blev nu en heftig tumleplads for lokalpolitikere og græsrodde efter 1977.

Greve Kommune bestemte sig for at skabe en bypark, samt 4-5 fodboldbaner til den lokale klub, og Vejdirektoratets plan om en superrasteplads i kanten af mosen mødte i første omgang ikke stor modstand i kommunen.

En alternativ Fredningsgruppe gik på banen, og det lykkedes for Kontaktudvalget for grundejere i Karlslunde og Mosede, Fællesrepræsentationen for Grundejere ved Køge Bugt (med dybe rødder i Solrød Strand), Karlslunde Bylaug, Kunstforeningen Køge Bugts KUL-gruppe og Danmarks Naturfredningsforening m.fl. at tackle modstanderne ved at samle solid støtte til en fredning af Mosen - takket være de godt 3200 protestunderskrifter mod bypark og rasteplads.

Efter årelangt tovtrækkeri, hvor rasteplassen var inde og ude i kulden adskillige gange, faldt brikkerne på plads. Mosen blev fredet med en offentlig boldfæld, inkl. en mere begrænset rasteplass, der blev indviet i sommeren 1991.

Naturen voksede alligevel ind i byen. Vi står i dag med ca. 285 ha afvekslende østdansk natur, fra Trylleskoven på Jernen over Karlstrup Mose til den nye Firemileskov ved Tåstrupvejen, - et hop over til Karlstrup Sø og Kalkgrav med udsigt til Solrød bronzealdergravhøje på Heden. De nye "Solrødder" fik alligevel miljø og natur.

Men naturkvaliteten i fremtidens Solrød holder kun, hvis alle - både politikere og borgere prioriterer naturen over alt andet. Sådan slutter formanden for Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite i Solrød, Kjeld Ejdorf sin beskrivelse af Karlstrup Mose. Og han har også ordet i næste afsnit, hvor han rigtig går i dybden med Solrøds fortid.

Naturen omkring os er også et kæmpemæssigt hul i jorden

I det danske landskab indgår kalk, vand, ler, sand, grus og sten som bestandige grundelementer, der blev efterladt, da den skandinaviske istidsgletscher smeltede bort fra Danmark for 12-15.000 år siden. Mest diskret optræder kalken, men enkelte fingerpeg bliver det alligevel til ved Køge Bugt.

I ensom majestæt knejser Karlstrup Kirke på et bakkedrag uden for byen. På flere måder interessant. Den romanske landsbykirke blev nemlig opført ved en stormands befæstede gårdanlæg - og ikke som vanligt nede i landsbyen.

Som i så mange andre østsjællandske kirker indgår kalksten i byggematerialet. Her er tårnet opbygget i vekslende bånd af tegl og kalk. Dekorativt og velovervejjet. Ikke to kirker er ens. Den lokale patriotisme antager, at kirken er bygget af den lokale kalksten, hentet fra det store hul i Karlstrup. Noget sikkert belæg er der dog ikke. "Limgravsagre" er et gammelt marknavn fra 1682, og her bekræftes kalken for første gang i Karlstrup, idet "lim" er det gamle danske navn for kalk.

Det vældige kighul ned gennem den geologiske lagkage rækker mere end 65 millioner år bagud, og det "kirurgiske" end 100 års intensiv kalkbrydning. I de blotlagte profiler synliggøres gletscherisens tynde morænelag over vældige kalkbanker med flintlag. Kalken udgøres af bryozokalk, karlstrupkalksten, fiskeler og nederst -- under søens vandspejl - af skrivekridtet. Søen er godt 14 m dyb.

I kalklagene vrirler det med fossiler som koraller, muslinger, søpindsvin og højtænder. Det forladte kalkbrud er med sin flora og fauna en attraktion af de trestjernede og blev af Skov- og Naturstyrelsen vurderet som Nationalt Geologisk Interesseområde.

Store "kalkbryderier" blev det ikke til, før Gammelkjøgegaard i 1856 bortlejer blot 2 tdr. land til sømand Fritz Richter - med ret til at bryde kalk og bygge kalkovne. Sømanden klarede skærene, og familien blev her til 1918.

I 1896 stiftes A/S Kagstrup Kalkværker ved køb af Kalkværksgården. Og det var heldigt, for ejerne var foretagsomme industrifolk med nære relationer til F.L.Schmidt.

Her kunne virksomheden ligge i baghjul, køre stabilt og holde 20-25 mand beskæftiget. Det blev til årelangt arbejde for mange mænd på egnen - men også et sveddryppende knoklearbejde, der ikke glemmes i hast. Men alligevel - det blev til en dagløn hver dag.

I 1935 udvidede virksomheden med endnu en højovn til kalkbrænding. Nu var der to ovne, og produktionen steg. Handelsvaren var brændt kalk til mørtelfabrikation, hydratkalk og jordbrugskalk, mens kalkrester og flint solgtes som vejfyld. Det sidste må mange sommerhusejere og vejlaug have nydt godt af.

Krigen satte en stopper for byggeriet i Danmark. Kul og brændsel blev rationeret, og kalkværket nedtrappet. Det gik hårdt ud over konkurrenterne, de små lokale kalkværker som Patentkalkværket ved Korporalskroen, Nidogårdens kalkværk i Solrød og Åmarksgårdens gødningskalkværk i Jersie. De måtte lukke en efter en.

Nidogårdens kalkværk nåede at sætte sine spor i strandområdet. Værket anlagde omkring 1912 en tipvognsbane ned til Solrød Strand, med en høj bro ud over stranden til aflæsning ned i et lastskib. Projektet blev en fiasko, men flere steder i villakvarteret ligger endnu rester af banedæmningen.

Da landet kom til hæfterne igen efter 2. verdenskrig steg efterspørgslen på byggematerialer. Aalborg Portland Cementfabrik overtog kalkværket i 1956 og opførte en moderne cementfabrik til glæde for østdanske forbrugere.

Nu blev der kalkuleret med 3. mill. sække cement om året og en arbejdsstyrke på 80 mand. Fabriksanlægget med sin 90 m høje skorsten og en liggende roterovn på 130 m længde blev til en iøjnefaldende landskabskolos. Fabrikken havde sikret sig land til de næste 100 års brydning. Oliekrisen i 1973 slog benene væk under flere års byggeboom. Fa-

brikken lukkede og kommunen overtog kalkgraven, fabriksbygninger solgtes og blev pillet ned, skorstenen sprængtes i 1977, og vandet steg i bunden af hullet. Regnbuen af 1979, en nystartet fiskeklub, lagde billet ind på den nye sø, fik tilladelse til udsætning af ørreder, og satte dermed nyt skub i debatten om kalkgravens anvendelse til rekreative formål.

Den officielle åbning af kalkgraven er blevet varslet som nært forestående de sidste 10 år. Netop nu er Stjernen, altså det gamle stensorteringsanlæg ved Tåstrupvejen, blevet takseret af Overtaksationskommissionen, så nu er bolden spillet over til Skov- og Naturstyrelsen, som har overtaget hullet i jorden efter mageskifte med kommunen. Lokale kræfter har i forbindelse med åbningen af en parkeringsplads på dette sted peget på Stjernen som center og naturudstillingsområde for det nordlige Solrød.

Miljø i bredeste forstand er vore omgivelser – vandmiljø, grønt miljø, visuelt miljø, kriminelt miljø

Tang er et af de første forureningsproblemer, som dukker op i beskrivelser fra de første år. I maj 1939 konstateres det således i "Solrød Strand": "De vil have konstateret, at stranden i år er ualmindelig fin med meget lidt tang. Nu er den rene hvide strand Solrøddernes stolthed, og jeg vil derfor opfordre grundejerne til, at de inden for hver vej holder en "tangdag". Aftal en bestemt dag - når mændene kommer hjem fra byen - at de i sluttet trop drager ned til stranden med riverne, og sammenriv så den smule tang, der endnu findes. Når der arbejdes i flok vil en times arbejde gøre underværker. De vil glædes over resultatet, og vi vil igen med rette kunne sige - magen til fin strand findes ikke her i landet". Andre referater senere hen beretter om bjerge af tang, så det er sikkert ikke helt forskelligt fra nu.

Vandløbene i området, især Solrød Bæk, har også givet anledning til talrige drøftelser, dels på grund af forurening, dels på grund af oversvømmelser. "Prof. Lundbyes undersøgelser om badeforholdene ved Solrød Strand i 1942 har forståeligt bragt sindene i stærk bevægelse hos grundejerne", står der at læse i medlemsbladet. Det viste sig, at andelsmeyeriet i Solrød landsby var en af de store syndere. Sognerådsformanden lovede, at så snart visse undersøgelser var tilendebragt, ville et renseanlæg snarest blive påbegyndt. Det kom aldrig. Så sent som i foråret 1992 gik bækken over sine bredder og oversvømmede haver og huse i området. Det bliver en sag for foreningen at forhandle videre med kommunen om en regulering af bækkens udløb.

**Årets høring om Køge
Bugts tilstand**

*Ekspert, politikere, industri og beboere til
Fællesrepræsentationens debatatten i Køge.*

STRANDSIDEN

MEDLEMSBLAD FOR SOLRØD STRANDS GRUNDEJERFORENING

Sidste udkald før afgørelsen om redningsplan for bugten

*Solrød Strands Grundejerforening har blandet sig i
debatten - og vi er blevet hørt*

**Kræver svar om kraftværk
ved siden af strandparken**

*Fællesrepræsentationens bestyrelse alvorligt betænkelig ved,
at store rekreative investeringer er truet.*

Køge Bugts grønne krise

*„Uret burde sættes i stå, så den rekreative udvikling kunne få første
prioritet,“ sagde redaktør Bent Skar, formand for Solrød Strands
Grundejerforening, på Hvide Hus-mødet. Indlæggets titel var: En
Køge Bugt-beboers ønsker for områdets rekreative fremtid.*

»Nabo-overvågning« har givet pote!

*Klart færre indbrud og tyverier
siden projektet blev iværksat*

I begyndelsen af 50'erne begyndte kloakprojekter at spøge. Formanden, landsretssagfører Erntoft udtaler: "Jeg tror dog ikke, at dette vil berøre bebyggelserne ved Solrød Strand. Jeg vil anse det for ganske urimeligt, hvis man fra det offentlige side ville kræve hele det, alene med sommerhuse bebyggede areal, kloakeret

Og hvor ville man føre spildevandet hen? Vi har jo allerede nok med bryderierne med Solrød Bæk".

Men kloakeret blev der, og da renseanlægget i 1968 var færdigt med den biologiske del i funktion, glemte man hurtigt de lange diskussioner om kloakbidrag og opgravninger.

Derimod forstummede ikke debatten om forureningen af Køge Bugt. Med Solrød Strands Grundejerforening som primus motor gennemførte Fællesrepræsentationen i 1977 en høring om Køge Bugts tilstand. Borgmestre, formanden for Hovedstadsrådets miljøbeskyttelsesudvalg, industrifolk fra de store industrier i Køge og grundejerforeningerne debatterede på Hvide Hus, hvilke målsætninger man i fremtiden ville sætte for begrænsning af forureningen. Konklusionen var den lidt nedslående, at ingen ved noget præcist om Køge Bugts helbred. Men i de nærmeste år ville omfattende undersøgelser være tilendebragt, og så skulle Hovedstadsområdet i samarbejde med kommunerne fastsætte kvalitetskrav til bugtens vand.

Men først i 1987 foreligger forslag til planerne for bugten. Det viser sig, at Solrød Strands Grundejerforening, som har samarbejdet med Jersie Strand om en række kritikpunkter, har fået indflydelse på resultatet. Der er kommet tidsfrister på, hvornår de forskellige foranstaltninger skal gennemføres, der er bestemmelser om et overvågningsprogram, så det kan konstateres, om planen overholdes, og der er taget hensyn til grundejerforeningernes

ønske om, at de små vandløb, herunder Solrød Bæk, skal have en vandkvalitet, der gør det muligt for lakse- og karpesfisk at leve deri.

Samtidig med, at kampen mod forureningen af Køge Bugt har stået på, er der sket andre ting, som har fået indflydelse på miljøet både synligt og usynligt. Det er realiseringen af det store kraftvarmeværk på Avedøre Holme. Beslutningen om placeringen skabte stort røre blandt grundejerforeningerne langs bugten. Ikke fordi foreningerne var blinde for fordelene ved kraftvarme, men snarere fordi man følte, at et kæmpe kraftværk på kanten af Køge Bugt Strandpark, var en hån mod de bestræbelser, som gennem mere end halvtreds år var udfoldet for at skabe bedre rekreative muligheder. Det har så vist sig, at Avedøreværket blev et arkitektonisk flot værk, som markant sætter Køge Bugts dimensioner i relief. Det har vist sig, at forureningen fra værket er minimal, og at driften har medført et mærkbart fald i den samlede forurening og betydelige energibesparelser. Af VEKS' beretning for 1991 fremgår det, at forsyning med affalds- og kraftvarme fra VEKS i stedet for lokal afbrænding af fossilt brændstof har medført en energibesparelse i forsyningsområdet svarende til 90-95.000 t olie. Det har betydet en yderligere forbedring af luftkvaliteten i hovedstadsområdet. Det skyldes væsentligst reduktion af brændselsforbruget og effektiv rørgrensning. Udslippet af svovl i Københavnsområdet er således nedbragt til under en trediedel, og udledning af kuldioxid reduceret til under halvdelen i løbet af de seneste 5 år. Disse store miljøgevinster opvejer på lang sigt naboskabet til Strandparken.

I 1975 arrangerede Fællesrepræsentationen møde på Hvide Hus i Køge om temaet "miljø". Alle betydende politikere og embedsmænd deltog. Der blev ikke lovet guld og grønne skove, men en debat om grønne områder blev sat i gang, som lokalt er videreført af Solrød Strands Grundejerforening.

I 1984 iværksatte grundejerforeningerne i Jersie og Solrød operation "Naboovervågning", med det formål at forbedre det kriminelle miljø. På to år faldt antallet af indbrud til det halve, fordi en lille gul mærkat fortalte, at her hjalp naboerne hinanden. Succesen var så stor, at det Kriminalpræventive Råd stjal ideen til en landsomfattende kampagne.

For at begrænse en begyndende skov af miljøfjendtlige parabolantennor indledte grundejerforeningen for nogle år siden intensive forhandlinger med KTAS om kabel-TV. Det lykkedes at opnå så favorable rabatter, at hele strandområdet nu er dækket med en tilslutningsprocent på over 35.

Sport og friluftsliv ved Solrød Strand

Fra bueskydning til Solrødiader og sejlsport

Køge Bugts blå bølger, klitter og hvide sandstrande har i mere end mands minde tiltrukket hovedstadsregionens befolkning. Den til enhver tid herskende bademode er flittigt promeneret langs stranden lige siden man klædte sig på til at gå i vandet og til nu, hvor næsten alt tøjet er taget af.

De utallige badegæster ved de tidligere få offentligt tilgængelige strande øgede i høj grad risikoen for drukneulykker. Grundejerforeningen gennemførte derfor helt frem til sidst i 60'erne hver sommer livredningsdemonstrationer, som blev overværet af store dele af sommerbefolkningen.

Ekspertter optrådte med kyndig vejledning og, som der står at læse i medlemsbladet sept. 1938 om sommerens demonstration: "Overofficiant Gertsen holdt et instruktivt foredrag. Han omtalte forskellige svømmemetoder, og bl.a. flydning, frigørelsesgreb og bjergning, og disse metoder blev samtidig demonstreret af medlemmer af Roskilde Svømmeklub. Der arrangeredes en fingeret drukneulykke og foretoges demonstration af kunstigt åndedræt efter Holger Nielsen-metoden".

Egentlig sport introduceres som en mulighed i en medrivende artikel i "Solrød Strand" fra marts 1939. "Skal vi dyrke sport ved stranden?" spørger forfatteren A.A. og peger på følgende: Badminton, tennis og boccia, som egnede for større turneringer f.eks. mellem "Sol-

rødder" og "Grever" eller "Nordstranden og Sydstranden". For slet ikke at tale om skydning med bue og pil - en rigtig mandfolkesport.

"Har man en gang med et smæld (og lidt held) plantet en pil i pletten, er man leveret. Man føler sig som en hel Robin Hood", som der så levende står. Endelig nævnes salonskydning og morgengymnastik, som egnede for friluftsudførelse.

"De har helt glemt at foreslå kegler? Keglespil er skam også en sport, der dyrkes ivrigt af både damer og herrer", tilføjer redaktøren.

Hvad kom der ud af disse første bestræbelser. Ja, tro det eller ej, der blev dannet en bueskytteklub for herrer, men ellers var det nok disse ideer, der lagde grunden til de senere Solrødiader".

Den første fandt sted i 1941 med et gevaldigt fodboldslag mellem nord og syd. Bestyrelsesmedlem vejinspektør A. Aunfelt var den drivende kraft, og det blev til mange "Solrødiader" gennem årene.

I 1948 førte interessen for sejlsport hos en lille kreds af landliggere til dannelsen af Solrød Strands Sejlklub. Af et bestyrelsesmødereferat fra den 6. juli 1950 fremgår det, "at der blev givet bevilling til indkøb af de af Solrød Strands Sejlklub ønskede reservedele (ekstra åre, åregaffel og øsekar)". Hvilken ødselhed. S.S.S.K. mønstrede i 1953 en talstærk flåde, hvis kerne var 10 piratjoller. Grundejerforeningen udsatte en, som der står i medlemsbladet "pragtfuld" sølvpokal som vandrepræmie til hurtigste pirat. Den blev iøvrigt første gang vundet af den senere dirigent ved talrige generalforsamlinger i grundejerforeningen, Erik Normann Sørensen.

I 1988 blev sejlklubben 40 år, og dermed hører S.S.S.K. til en af de ældste foreninger ved Solrød Strand. På fødselsdagen overrakte grundejerforeningen den tredje vandrepokal til sejlklubben med ønsket om stadig fremgang for den initiativrige klub. Der er gennem årene opnået fine sportslige resultater, både sjællands- og danmarksmesterskaber, og klubben gør et stort arbejde blandt de helt unge for at stimulere interessen for den sport, som er en så naturlig del af friluftslivet ved Solrød Strand. Og det på trods af mangel på havn og bådepladser.

Kulturpolitik, byrådspolitik og grundejerforeningspolitik

Solrød Strands Grundejerforening har til stadighed blandet sig i debatten om kulturlivet - eller manglen på samme. Nu er kultur jo mange ting. Foreningsliv, sport, friluftsliv er ligeså værdifulde kulturindslag i dagligdagen som musik og teater. Der er den forskel, at de lokaler, som kræves til udfoldelse af aktiviteterne er af vidt forskellig beskaffenhed. Alle ved, at kommunens udmærkede skoler og idrætshaller ikke nødvendigvis også er udmærkede teater- og musikrum. Grundejerforeningen er af den opfattelse, at en kommune med 20.000 indbyggere må have et sted, hvor også mere krævende teater- og koncertarrangementer

kan finde sted. Vi vil gerne endnu engang pege på et egnet sted, nemlig det nyligt erhvervede areal med HT-garagerne.

En ting er de nødvendige bygninger. Noget andet er det kulturliv, der i kraft af sin styrke og mangfoldighed alligevel trives i Solrød kommune. En af de personer, som har gjort hele turen med fra byudviklingen for alvor tog fart i begyndelsen af 1960'erne er læge Jens Ni-

elsen fra Solrød landsby. Han er mere end nogen anden eksponent for kulturlivet ved Køge Bugt og derfor har bestyrelsen spurgt om nogle kommentarer til spørgsmålet "Hvad med kulturen"? Og her er Jens Nielsens bidrag:

Ved et foredrag i Solrød pensionistklub fik jeg stukket ud at, "vi havde det da også sjovt før tilflytterne kom!" Hedeboegnen var tidligere en meget rig egn. Også kulturelt. Først kongebønder, senere magistratsbønder. Jorden var den bedste. Vadmelskofterne, dem med de fleste sølvknapper. Travle forsamlingshuse med foredrag, gymnastik, foreningsfester og dilettant.

Når en egn med en rig og fornem folkekultur oversvømmes af folk fra byerne, så sker der noget. De "indvandrende" mennesker har travlt med at skaffe penge til den nye levestandard, så det er ikke just den bedste grobund for en frugtbar gensidig kulturel, påvirkning. Samtidig er der overalt sket det, at den hjemlige, aktive egnskultur forkastes til fordel for et passivt underholdningsbehov, som søges dækket fra sofaen via TV-tilbuddene.

Mange foreninger sygnede hen. Forsamlingshusene forfaldt. Her på egnen skete der det, at en meget aktiv og udadvendt "Kunstforeningen Køge Bugt" optrådte med en hel del aktiviteter inden for billedkunst, musik, teater, litteratur og meget mere. Foreningen led og lider af lokalenød, hvorfor man forsøgte sig alle steder.

Via en stigende jazzinteresse i Danmark og lokalt, blev Jersie Forsamlingshus således reddet, blandt andet takket være Kim Larsen og Gasolins indsats. Med årene blev det stedet, hvor kendte og ukendte danske og udenlandske kunstnere optrådte og vendte til-

bage til. "That cozy little village, Jersie!" var noget man talte om i New Orleans, New York og London. Og det var ikke ene jazz. Solrød Forsamlingshus fik sin renæssance, da Solrød Landsby fik dygtige visesangere som indbyggere. Jan Holdt og Thomas Stenberg fik sat gang i viseaftener. Store arrangementer med symfoniorkester må stadig foregå i idrætscentrets kælder.

Et butikcenter. Mad og tøj. I Solrød fik man et center, der forstod, at man også kunne skabe sig et image ved at støtte kultur og arrangere andet end salg fremstød i centret. Det myldrer med ideer: Børnedyrskuier, loppemarkeder, dans, fransk uge osv. Sommerlørdagenes jazzkoncerter, der munder ud i den sidste promenadekoncert med "Solrødvalsen" og "Pomp and circumstance" er blevet kendt og trækker folk fra hele S-togsnettet.

En lokal kunstnersammenslutning "Bugten" har afholdt flere udstillinger i tomme lokaler i Centret.

Hvert andet år arrangerer politikerne en kulturhøring. Hver gang munder befolkningens ønsker ud i lokaler til udstillinger, teater og koncerter. Aktiviteterne er der, men vil kunne forøges.

En stor grundejerforening som Solrød Strands med næsten 1500 medlemmer - eller hvis vi omregner til indbyggere omkring 5000 mennesker - er en vigtig faktor i det daglige liv i kommunen. Der er ingen tvivl om, at der i det politiske liv bliver lagt mærke til, hvad grundejerforeningen mener om diverse spørgsmål. Derfor er det vigtigt, at samarbejdet mellem grundejerforening og byråd er så åbent og tillidsfuldt som muligt. Vi har fornemmet en positiv indstilling fra byrådets side til det samarbejde, som gennem år og dag har fundet sted, og derfor skal følgende overskrift fra "Køge Bugt" grundejerblad nr. 1 februar 1972 mere ses som en påmindelse til os selv om, til stadighed at føre argumenter og kritik frem på en sådan måde, at dialogen opretholdes.

"Grundejerforeninger har fanden skabt", stod der. Overskriften hævdede at være et ordret citat fra en anden kommunalpolitiker end den kommunalpolitiker, der skrev artiklen om grundejerforeninger i det pågældende blad. Det var derfor med nogen betænkelighed, vi bad vor egen borgmester, Mogens Baltzer, kommentere det samarbejde, som finder sted i Solrød Kommune mellem byråd og grundejerforening:

Først et stort tillykke med jeres/vores 75 års jubilæum og tak fordi jeg er blevet bedt om at skrive et par ord.

En af de vigtige foreninger, med meget stor betydning for områdets udvikling, er Solrød Strands Grundejerforening. Solrød kommune er en ny kommune, med en historie kun fra 1970. Vore rødder og erfaringer er dog skabt i de tidligere sognerådsperioder.

I 1917, da Grundejerforeningen startede, var det Havdrup/Solrød sogneråd som havde den formelle indflydelse i området. Der var ikke mange politikere som interesserede sig for de få sommerhuse og strandlodder, som var placeret ud mod Køge Bugt. Det var derfor

ikke unaturligt, at initiativrige personer tog sagen i egen hånd og startede Solrød Strands Grundejerforening.

Gennem de 75 år har foreningen været aktiv i mange betydelige sager. Solrød Strands Grundejerforening har et stort positivt medansvar for, at Solrød Strand har udviklet sig til et utroligt attraktivt område, hvor de bynære fornødenheder og attraktioner er indpasset i det rekreative strandmiljø.

Som byrådsmedlem og som borgmester har jeg et noget tvetydigt forhold til foreningens virke. På den ene side må jeg indrømme, at jeg ikke er særlig glad for kritik af de beslutninger, som byrådet har taget, eller kritik af mangel på beslutninger.

I mange situationer mener jeg, at foreningen mangler at præcisere de meget store positive elementer som kan fremhæves ved vort område. Ofte er det kritik som kommer i højsædet, uanset at Solrød Strand må betragtes som et af de bedste boområder i Danmark.

Jeg er overbevist om, at disse kvaliteter er skabt af et frodigt med- og modspil af mange kræfter, Sogneråd, Byråd, Solrød Strands Grundejerforening og ikke mindst de enkelte beboere gennem årene.

På den anden side må jeg derfor indrømme, at den opgave som Grundejerforeningen har påtaget sig som, inspirator, vagthund, igangsætter og kritiker har haft et glædeligt resultat. Jeg håber også, at Solrød Strands Grundejerforening vil være med til aktivt at præge fremtiden.

Befolkningsmæssigt er den store udvikling stoppet. Opgaverne fremover bliver at fastholde og gerne forbedre kvaliteterne i området.

For mig er det primære at sikre de rekreative områder. Vi har nået meget i Laguneområdet, med nye smukke broer og fredning af ynglepladser. Vi er i gang med udbygning af renseanlægget, således at vandkvaliteten i Køge Bugt forbedres.

I alle vore pragtfulde områder, strand, lagune, moser og Trylleskov, må vi fortsætte den vanskelige balance, at sikre de rekreative naturområder, uden at skabe for mange forbud mod at færdes i områderne.

Et andet område som kvalitetsmæssigt kan forbedres, er Solrød Center. Jeg håber, at der i en ikke fjern fremtid vil være kundemæssig og derfor økonomisk mulighed for en færdiggørelse af centret. En udvidelse og åbning mod Strandvejen vil kunne give et endnu mere spændende by- og torvemiljø. Solrød Strands Grundejerforening har tidligere deltaget aktivt i sådanne planlægningssspørgsmål. Jeg håber, at dette også vil være tilfældet i fremtiden. Hjertelig tillykke med de første 75 år.

Bestyrelsens kommende opgaver - i1992 - og hvor nogle af dem er placeret

Udholdenhed og vilje til at nå et resultat er egenskaber, der har præget de skiftende bestyrelser gennem alle femoghalvfjerds år. De gode resultater, grundejerforeningen har opnået, er naturligvis taget med i denne særudgave af "Strandsiden". Men der er bestemt ikke lagt skjul på, at resultaterne i mange tilfælde først er opnået efter mange års sej kamp.

Lad os se på, hvilke opgaver, der ligger forude. Først og fremmest skal bestyrelsen være den enkelte grundejers støtte og rådgiver i forhold til de offentlige myndigheder. Rådgivning kan vedrøre by- og bebyggelses spørgsmål, afklaring af diverse planlægningsbestemmelser, der vedrører foreningens område. Et vigtigt element i bestyrelsens arbejde er endvidere at bringe information til medlemmerne om, hvad der rør sig i området, samt hvilke sager bestyrelsen arbejder med. Denne forpligtigelse løser bestyrelsen gennem medlemsbladet "Strandsiden" og ved aflæggelse af beretning om det forløbne år på den årlige generalforsamling. Det er også her, kommende opgaver nævnes.

Bestyrelsen vil i de kommende år forfølge en række af de sager, som efter vores opfattelse er på rette spor, men som endnu ikke er afsluttede. Vi vil fortsætte vores dialog med Roskilde amt om færdiggørelse af Solrød Strandvej, så den "grønne strandvej" bliver en realitet fra Cementvejen til Cordoza. (1) Vi mener, det er meget vigtigt, at strandvejen har samme udformning gennem hele den bymæssige del af strandområdet. Ellers indbyder de brede, firesporede, lige stræk til alt for stor hastighed, og der vil fortsat være alt for stor miljømæssig forskel på forskellige strækninger af vores lokale hovedvej.

Hvis vi holder os til de trafikale forhold, er der yderligere et smertens barn, som må behandles. Gammel Køgevej (2) skal også have en anden udformning. Denne alt for lige og alt for brede vej inviterer til alt for hurtig kørsel. Det må være muligt at foretage nogle hastighedsdæmpende foranstaltninger, som samtidig kan være med til at forskønne vejmiljøet.

Et andet miljøspørgsmål er støj. Støj fra græsslåmaskiner og motorsave, støj fra motorbåde og vandscootere kan i mange weekends ødelægge glæden ved udendørs ophold. Endnu værre stillet er de familier, der bor langs motorvejen (3). Her er det hele året rundt støj fra biler, der forstyrrer. Grundejerforeningen vil tage støjproblemet generelt op til debat med politi og byråd, og specielt med hensyn til støjforholdene langs motorvejen.

Hvordan står det til med den kollektive trafik? (4) S-togene kører nu hvert tiende minut, men busserne kører ikke hvert tiende minut. Det betyder, at folk der er gangbesværede, børn, gamle og de, der bor længere væk fra stationerne end de kan overkomme at spadserere, ingen glæde har af 10 minutters drift. Det må laves om, så lokalbussen korresponderer med S-togene. Bestyrelsen vil tage kontakt til byrådet og HT/DSB med forslag om at

ned-lægge den gennemgående linie 121 - den kører jo på samme strækning som S-toget - og i stedet indsætte små lokalbusser, til at betjene hver stations lokale opland.

Solrød Center (5) er et andet emne, som grundejerforeningen vil arbejde videre med. Der er ingen tvivl om, at det er Køge Bugt områdets bedste, men det kan gøres endnu bedre. Byrådet har truffet en fin og rigtig beslutning ved at erhverve HT's garageanlæg. De muligheder, der herved åbnes for at forlænge centret til Strandvejen, skal undersøges nøje. Grundejerforeningen er indstillet på at deltage i denne debat, lige som vi deltog dengang centrets 1. etape skulle sættes i gang. Bestyrelsen har peget på, at HT-grunden ville være ideel til placering af kommunens kulturhus. Men der er også andre muligheder. Byens hus, rådhuset, er jo ikke nogen arkitektonisk åbenbaring. Hvad med at holde flyttedag og bygge et nyt byens hus med en fornem "offentlig" placering, hvor Solrød Center mødes med Solrød Strandvej. Det gamle rådhus kunne sælges til kontorformål. Placeringen er jo god nok. Tænk hvilken fin ny rådhusplads der kunne skabes med kirke, kulturhus og rådhus som de markante bygninger.

Naturen omkring os optager bestyrelsen meget. Det fremgår af det store engagement vi, sammen med Jersie Strands Grundejerforening, har lagt for dagen, for at forbedre miljøtilstanden i lagunen (6) bag Staunings Ø. Nu er det ikke kun oprensning og brobygning, vi har koncentreret os om. Vi har også stillet forslag om udførelse af naturpleje på arealerne i den nordlige del af området. Det er nødvendigt til stadighed at fjerne træ- og buskvækst for at bevare området som et åbent strandoverdrev. Fredningsbestemmelserne må moderniseres, skilteskovene må væk og adgangsforholdene må revurderes i forhold til fredningsbestemmelserne. Det vil bestyrelsen arbejde for.

Solrød Strandpark (7) er ligesom Jersie Strandpark offentligt tilgængelige friarealer. Det forpligter til en høj vedligeholdelsesstandard og kommune og amt må sammen med grundejerforeningen se på især Solrød Strandpark og den vest for strandvejen liggende P-plads ved "Granly" kro. Solrød Strandpark trænger til en kærlig hånd. De meget skæmmende ståltrådshegn bør hurtigst muligt fjernes og erstattes med en venligere hegning. Grundejerforeningen har før bidraget til løsning af naturplejeproblemet og vil gerne gøre det igen.

Endelig er der stranden og Køge Bugt (8). Forurening, vandmiljøplan, renseanlæg, badevandsundersøgelser og tangplage er tilbagevendende emner i bestyrelsens debatter. Så længe vi bor ved Køge Bugt, vil disse emner blive diskuteret - og er blevet diskuteret. Som der står at læse i medlemsbladet "Solrød Strand" nr. 1 januar 1939 under overskriften "Solrød ønsker", hvor bestyrelsesmedlem Aunfelt udtaler som sit største ønske: "At Køge Bugt snarest atter får fjernet de uhyggelige tangbunker, som den hensynsløst har anbragt langs vor ellers så smukke strand."

Den udtalelse kan bestyrelsen tilslutte sig, men er i øvrigt indstillet på at indlede et samarbejde med Solrød kommune og andre grundejerforeninger langs bugten om at bekæmpe tangplagen på en mere håndfast måde. Det udmærkede samarbejde, der tidligere eksisterede i fællesrepræsentationens regi kunne tages op om en sådan fælles opgave. Samarbejde er i det hele taget nøgleordet for bestyrelsen, når opgaver skal løses. Samarbejde i

bestyrelsen og samarbejde med offentlige myndigheder, først og fremmest Solrød kommune og Roskilde amt. Vi inviterer til fortsat, konstruktivt samarbejde.